

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Contra Qvos Potest procedere Inquisitor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

- servatam incurrunt Inquisitores.*
- 2 Si contra iustitiam, & conscientiam ex odio, vel amore omittant procedere, &c.
 - 3 Si modis illicitis pecuniam extorqueant.
 - 4 Si bona Ecclesie ob delictum clericorum scienter fisco applicent.

Vicesima quarta questio est: Vtrum sint aliqui casus speciales excommunicatio nis, a quibus inquisitor non possit absolvi si incurrat, nisi per dominum nostrum Papam?

Relat. supra pag. 171.

- 1 Respondemus, quod sic: & sunt tres, vnus qui ponitur in cap. Multorum, §. verum, de har. in Clem. vbi dicitur sic:
 - 2 Verum, & infra, Quod si odij, gratia, vel amoris, lucri, aut comodi temporalis obtentu, contra iustitiam, & conscientiam suam omiserunt contra quemquam procedere, vbi fuerit procedendum super huiusmodi prauitate: aut obtentu eodem, prauitatem ipsam, vel impedimentum officij sui alicui imponedo, cum super hoc presumpserint quocumque modo vexare (prater alias penas pro qualitate culpe imponendas eidem) Episcopus, aut superior, suspensionis ab officio per triennium: alij vero excommunicationis sententias, eo ipso incurrant. A qua quidem excommunicationis sententia, qui eandem incurrunt, nisi per Romanum Pontificem nequeant (praterquam in mortis articulo, & tunc satisfactione premissa) absolutio nis beneficium obtinere: nullo in hac parte priuilegio suffragante.

Supra pag. 173.

- 3 Alij casus duo ponuntur in c. Nolentes, §. Et tam ipsorum de hare. in Clem. vbi dicitur sic: Et tam ipsorum, quam Episcoporum, seu capitulorum sede vacante, super hoc deputatis Comissarijs, quibuscunque, districtius iniungentes, ne pretextu officij inquisitionis, quibusuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant.

- 4 Nec scienter attentent ecclesiarum bona ob clericorum delictum, predicti occasione officij, fisco etiam ecclesie applicare. Quod si fecerint in his, vel eorum altero fecerint, excommunicationis sententia eos subiacere decernimus ipso facto: A qua non possint absolui praterquam in mortis articulo, donec illis, a quibus extorserunt plenè satisfecerint de pecunia sic extorta. Nullis priuilegijs, pactis, aut remissionibus super hoc valituris.

COMMENT. LXXIII.

Hec questio superiorem limitat, & eius summa est: Tres esse casus, in quibus Inquisitores mutuo se non absolunt.

Primus est: cum omiserunt procedere contra quem procedere debuerant.

Secundus est: cum alicui hereseos crimen falso imposuerunt; aut dixerunt eos impediuisse sacrum officium, qui re vera non impediuerunt. & hi duo continentur in Clem. 1. de heret. §. verum quia, hoc loco ab auctore relata, quamuis Emyericus vnū hic tantum casum contineri dicat.

Tertius est: cum illicitis modis pretextu officij pe-

A cunias extorserunt, ut in Clem. nolentes, §. Et tam ipsorum, de hare. ex quo loco auctor hic ponit duos casus, vnū de illicita extorsione pecuniarum, alterum de confiscandis ecclesiarum bonis ob delictum clericorum. & ita re vera erunt quatuor casus, duo in Clem. 1. et alij duo in Clem. 2. & vobis in memini. Campagnus apud Zauchinum, c. 3. 1. in principio, et Caiet. in summa verbo, excommunicatio, casu, seu c. 2. in his ergo casibus inquisitores non se absolunt mutuo.

Rursus et ab illis casibus non se possunt absolue- re, quorum absolutio non est suis superioribus concessa, quod indicant non obscure illa rescripti verba relata in q. 23. proxime precedenti in fine dum dicitur: In casibus, in quibus dictis Prioribus (vt dicitur) est ab Apostolica sede concessum. Ergo a contrario sensu aliud est in casibus non concessis: quod est verum, & diligenter obseruandum.

B obseruandum tamen est, qd ab hoc, vt inquisitor subiaceat predictis & penè ex omissione procedendi contra quos procedere debuerat, requiritur non solum, vt illa omisso sit contra iustitiam, sed etiam contra conscientiam, & scientiam ipsius inquisitoris; Papa enim noluit predicta pena plebii inquisitores omittentes procedere, ex ignoratia, sed eos qui cum intelligerent, ac scirent esse procedendum, odio, gratia, amore, pretio vel prece, contra iustitiam, & conscientiam propria omiserunt procedere vbi fuerat procedendum, aut contra processerunt, cum non debuissent. ita colligitur non obscure ex textu in dicta Clem. 1. §. verum, de heret. & docet nominatim Caietan. in summa verbo, excommunicatio, casu, seu c. 2. quod etiam videtur posse colligi ex B. Antonino, par. 3. tit. 24. c. 7.

C seruit procedere vbi fuerat procedendum, aut contra processerunt, cum non debuissent. ita colligitur non obscure ex textu in dicta Clem. 1. §. verum, de heret. & docet nominatim Caietan. in summa verbo, excommunicatio, casu, seu c. 2. quod etiam videtur posse colligi ex B. Antonino, par. 3. tit. 24. c. 7.

CONTRA QVOS POTEST procedere Inquisitor.

QVÆSTIO. XXV.

D An Inquisitor, vel quisquā alius procedere possit contra Papam deprehensum in harefi.

Vicesima quinta questio est: Vtrum inquisitor, vel quis possit procedere contra Papam deprehensum in heretica prauitate.

Respondemus, qd Inquisitor non: quia deleg. eius est, & consequenter inferior, inferior autē in superiorem non habet potestatem, vt 22. dist. Inferior, & ff. ad Trebel. l. ille à quo.

E Quis autē sit illius iudex, vel generale Conciliū, vel Cardinalium consistorium, nihil ad praesens negotium: sed de hoc vide Archidiaconum in cap. In fidei, de heret. lib. 6. in principio.

COMMENT. LXXIIII.

Grauis est difficultas, qua hoc loco proponitur: Et ad ea, que nec huius est loci, nec temporis nec nostre breuitatis.

Qui tenent summam Pontificem (postquam ritè & legi-

legitime electus est Pontifex Romanus. & Ecclesia caput posse incidere in heresim, mox de iudice querunt, vt hic facit Eymericus. Primum ergo querendum erat, an Papa hereticus fieri possit, inde de iudice erat inuestigandum.

Quantum ad primum attinet, Eymericus aperte sentit, Papam in heresim posse incidere: cuius sententia communi Theologorum, & Canonistarum voto recepta est: qua tenent Turrecremata in sum. de Ecclesijs, lib. 2. ca. 93. & multis seq. Caiet. in opusc. de auctoritate Pape, & concilij, Cardin. Hieronymus Albanus Parisiensis consultus celeberrimus in lib. de potestate Pape, par. 1. Dominic. Sotus lib. 4. sent. dist. 2. q. 2. art. 2. versic. dubium autem est. Alfonso Castrius lib. 2. c. 23. in princip. de iusta heret. punitione. Melchior Canus li. 6. c. vlt. de locis theologicis. Syluester in sum. verbo, Papa. q. 4. m. 4. Canonista communiter in c. si Papa. 40. dist. Ioannes Roias singu. 146. incipien. Papa de crimine heresis. Augustinus de Ancona in sum. de potestate Ecclesijs. q. 5. per totam quaestionem. Simancas de catho. inst. tit. 12. nu. 12. & tit. 45. de Papa. num. 35. & alij, quos longum esset recensere. quorum frequentiori sententia, Papa effectus hereticus Cocilio veluti legitimo iudici supponitur.

Sunt alij, qui intrepidè asserant, Papam non posse fieri hereticum, inter quos est Albertus Pighius Campanensis lib. 4. c. 8. de Ecclesijs. Hierarchia, cuius sententia satis probabilis videtur, & consona rationi, & fortassis etiam antiquorum Patrum dictis. qua si vera sit, omnes superiorum Doctorum longissima altercationes facile cessabunt.

Hoc certum putat Albertus Pighius praecitato loco, oēs Romanos Pontifices, qui in heresim incidisse commemorantur, posse ab heresis nota liberari, ostèdèdique rem aliter habuisse, ac à multis referatur.

Et haec sententia illo potissimè nititur fundamentò, quòd Christus orauit pro Papa ne deficiat fides sua, vt ipse fratres in fide nutantes confirmaret; quasi videatur hoc priuilegium personale esse, & annexum, qui rite, et canonice electus est Pontifex Romanus, ex assistentia Spiritus sancti non permittentis eum in heresim labi; quamvis in quouis alia delicta possit ex humana fragilitate incidere, sed de his alibi plura.

Interim Locutus haec eadem, quae ab Eymericò dicitur, refert in opere iudicali verbo, Papa, nu. 6. ubi addit extare bullam Pauli Quarti de hac materia diffuse loquentem.

Q V A E S T I O XXVI.

An inquisitor possit procedere contra officiales Pape.

Maximasexta quaestio est, Vt inquisitor possit procedere contra officiales, seu nuntios domini nostri Pape, si detentantur de heretica prauitate?

Respondemus quod non; vt patet in litteris domini Io. xxij. tenoris sequentis: Cum Mattheus de Pontiniano ordinis Praedicatorum, inquisitor

hereticae prauitatis in Regno Siciliae auctoritate Apostolica deputatus, friuola occasione qualita, ac nostra, & Apostol. sedis reuerentia, & honore postpositis in dilectum filium magistrum Guilermum de Baletto Archidiaconum Foroliuensem, capellanum nostrum, Campaniae maritimaeque rectorum excommunicationis sententiam, inconfultis motibus non sine multa temeritate duxerit proferendam: Nos volentes de cetero talium praesumptionibus, et obuiare: vniuersis, & singulis tam ordinarijs, quam delegatis iudicibus, ac inquisitoribus, prauitatis eiusdem, & alijs vniuersis, & singulis quacumque auctoritate fungantur, auctoritate Apost. districtius inhibemus, & mandamus expressè, ne contra nostros, & Apostol. sedis officiales, vel nuntios, aut ipsorum aliquem quavis occasione, vel causa, absque nostra, & Apostol. sedis licentia speciali, eis per sedis ipsius litteras cedenda, plenam faciente de tenore praesentium mentione, procedere quoquo modo praesumant, aut in eos, vel ipsorum aliquem excommunicationis, vel suspensionis, seu qualvis alias sententias promulgare: Nos enim ex nunc decernimus irritum, & inane, quicquid contra inhibitionem, & mandatum huiusmodi contigerit attentari. Volumus tamen quod dicecesani, & inquisitores praedicti super his, quae negotium tangunt fidei, alij vero super his, quae rem tangunt, vel publicam, vel priuatam, siue ordinarij, siue delegati, quacumque auctoritate fuerint, prout possent ad eorum officium pertinere, si quid per officiales, & nuntios ipsos indebite forsitan attentatum extiterit, se plenius informare: idque nobis significare studeant, vt prouidere super hoc de remedio opportuno valeamus. Nulli ergo, & c. Datum Auinioni xij. Cal. Ianuarij. Pontificatus nostri, anno vndecimo.

B hareticae prauitatis in Regno Siciliae auctoritate Apostolica deputatus, friuola occasione qualita, ac nostra, & Apostol. sedis reuerentia, & honore postpositis in dilectum filium magistrum Guilermum de Baletto Archidiaconum Foroliuensem, capellanum nostrum, Campaniae maritimaeque rectorum excommunicationis sententiam, inconfultis motibus non sine multa temeritate duxerit proferendam: Nos volentes de cetero talium praesumptionibus, et obuiare: vniuersis, & singulis tam ordinarijs, quam delegatis iudicibus, ac inquisitoribus, prauitatis eiusdem, & alijs vniuersis, & singulis quacumque auctoritate fungantur, auctoritate Apost. districtius inhibemus, & mandamus expressè, ne contra nostros, & Apostol. sedis officiales, vel nuntios, aut ipsorum aliquem quavis occasione, vel causa, absque nostra, & Apostol. sedis licentia speciali, eis per sedis ipsius litteras cedenda, plenam faciente de tenore praesentium mentione, procedere quoquo modo praesumant, aut in eos, vel ipsorum aliquem excommunicationis, vel suspensionis, seu qualvis alias sententias promulgare: Nos enim ex nunc decernimus irritum, & inane, quicquid contra inhibitionem, & mandatum huiusmodi contigerit attentari. Volumus tamen quod dicecesani, & inquisitores praedicti super his, quae negotium tangunt fidei, alij vero super his, quae rem tangunt, vel publicam, vel priuatam, siue ordinarij, siue delegati, quacumque auctoritate fuerint, prout possent ad eorum officium pertinere, si quid per officiales, & nuntios ipsos indebite forsitan attentatum extiterit, se plenius informare: idque nobis significare studeant, vt prouidere super hoc de remedio opportuno valeamus. Nulli ergo, & c. Datum Auinioni xij. Cal. Ianuarij. Pontificatus nostri, anno vndecimo.

COMMENT. LXXV.

Dplex axioma colligo ex hac quaestione. Primum est: inquisitores non procedunt contra officiales, & nuntios sedis Apostolicae.

Alterum est: Possunt tamen talium delicta sedi Apostolicae denuntiare.

Et quoniam alibi promisi me hoc loco de hac re disputaturum; ideo quamuis tractatio sit late patens, breuissime tamen non expediam.

Per hanc quaest. videtur ampliari definitio cap. inquisitores de her. li. 6. et limitari inquisitorum potestas: quia nectum contra Episcopos, sed neque contra officiales, & nuntios sedis Apostolicae possunt procedere.

In hac quaest. tota difficultas posita est in intelligendo quis dicatur nuntius, aut officialis sedis Apostolicae. & quamuis nomen nuntij sit generale, quo significamus eum, per quem quid alijs denuntiamus, nobisque; vicissim quid alijs denuntiamus. l. i. ff. de procurato. l. qui autem. §. vlt. ff. de constit. pecunia. at hic per nuntium, seu officialem sedis Apostolicae, cum accipimus, qui nuntium eius, siue mandatum profert, qui & Legatus dicitur. 97. dist. in. cap. nobilissimus.

Rursus obseruandum est, duo esse genera nuntiorum, officialium, seu delegatorum sedis Apostolicae. Quidam sunt, qui dati sunt ad decidendam causam aliquam

¶ a. praesum. iudicibus.

Quis dicatur officialis, vel nuntius sedis Apostolicae.

Officialium sedis Apostolicae duo genera, & contra quos non procedat inquisitores.

aliquam inter partes, que ad sedem Apostolicam non pertinet, sed priuatorum utilitatem respicit. Alij sunt ab ipsa sede constituti, circa ea, que honorem, et dignitatem sedis Apostolicam respiciunt, & qui vices Pontifici summi in aliquibus causis, seu causa gerunt, quorum officium circa negotia sedis Apostolicam versatur. primi non gaudent privilegio immunitatis, de quo hic Emericus: postremi oino illo privilegio fruuntur: neque enim inquisitores possunt procedere contra eos. ita voluit Lapsus de Castilione antiquus iuris interpretes quodam responso de hac re edito incipien. Factum super quo. vers. Ad secundum vero dicendum est. quod responsum nunc circumfertur post consilia Odradici, Lapsus sequitur Dec. in Rub. ff. de officio eius. nu. 8. & in rub. extra de officio deleg. nu. 9. quorum sententia vera est, & tenenda; nam cum hoc privilegium sit tributum ob reverentiam, & honorem sedis Apostolicam, valde equum est, ut illi solo eo versatur. negotia immediate ad dictam sedem spectantia tractant: quando vero liceat absolute inquisitoribus contra hos procedere, dicam in quaest. seq. & ex his brevissime dictis remanet tota hec quaestio clarissima.

QUESTIO XXVII.

An Inquisitor procedere possit contra Episcopos.

Vicesima septima quaestio est: Vtrum Inquisitor possit procedere contra Episcopos, & prelatos alios superiores super haeretica prauitate.

relat. supra pag. 109.

Respondemus non: ut patet in c. Inquisitores, de heret. lib. 6. ubi dicitur sic: Inquisitores haeretice prauitatis, ab Apost. sede, seu alio, vel alijs quibuslibet deputati, de huiusmodi crimine inquirere contra Episcopos, nequeunt, aut eius pretextu procedere contra eos: nisi in litteris commissionis Apostolice, quod hoc possint, continetur expressse. Si tamen Inquisitores ipsi, Episcopos, vel alios superiores Prelatos sciuerint, vel inuenerint circa crimen haereseos commississe, aut eos de hoc diffamatos existere, vel suspectos, id tenebuntur sedi Apostolice nuntiare.

COMMENT. LXXVI.

Privilegium est Episcopalis dignitatis, cui sepe plurimum tributum est, ut inquisitores non inquirant in Episcopos. & tradit Gondissalvus tract. de heret. q. 7. nu. 15. Simancas de cath. instit. tit. 25. nu. 7. & 8. Repert. inquis. verb. Episcopus. §. ad secundum. Carreus tract. de heret. num. 74. vers. prohibentur autem tales, & alij communiter.

Monendi tamen sumus, posse Inquisitores recipere dicta restitum adversus Episcopos, ut eorum delicta sedis Apostolice possint denuntiare, ita Simancas, & Repertorium praecitatis locis: quod & verum puto.

Num. quandoque liceat inquisitoribus id sensisse etiam videtur Ioannes Monachus in c. inquisitores, de heret. lib. 6.

Num. aut aliqui sint casus, in quibus liceat Inquisitoribus, agere adversus Episcopos, non erit inutile

investigare, & Repert. Inquisit. verbo Episcopus, §. ad secundum, & Gondissalvus tract. de heret. q. 7. nu. 15. dicitur, quod licet Inquisitores non possint cognoscere de hoc crimine contra Episcopos: si tamen id specialiter illis a Papa committeretur: tunc proculdubio possent procedere. idem Simancas in Enchyridio tit. 8. num. 1. neque de hoc est aliqua dubitatio, cum id expressum esse videatur in dicto c. Inquisitores, de heret. lib. 6. ibi, nisi in litteris commissionis Apostolice, quod hoc possint continetur expressse, haec ibi.

Rursus, si Episcopus haereticus esset suspectus de fugatione inquisitores possent eum incarcerare, ut ad Papam remitteretur: ita dicunt se credere posse fieri Repertorium, & Gondissalvus praecitatis locis.

Quod si verum est, multo magis tunc procederet contra Episcopos, aliquid moliretur, quod in manifestum fidei detrimentum, et fideliu perniciem conuerteretur, ut si haereses predicaret, & fideles seduceret, aut quid simile graue, & horredum patrairet: tunc enim expediret Episcopos capere, & custodire, donec Romanus Pontifex certior redderetur.

Ceterum, quia video generaliter prohiberi Inquisitoribus, ne contra Episcopos procedant. c. Inquisitores, de heret. lib. 6. & generaliter causa criminalis grauioribus etiam haeresis contra Prelatos sedi Apostolice referuntur, ut sancit concilium Tridentinum sess. 24. de reform. c. 5. parvissime, & rarissime videtur est hac facultate, nec aliquid moliedum puto in hac causa contra Episcopos, nisi ex vrgentissimis, & exquisitissimis considerationibus, & cauere oino debent inquisitores ne pretextu superioris sententiae, & facultatis aliquid committant incautum, ne quod in amplificationem fidei est concessum, in detrimentum ministrorum eius conuertatur, itaque ubi tales casus acciderint, si consulere Papam commode non possunt, prudentissime id gerant, quod fidei seruiorem, & utilitatem respiciat, & caueant ne scandalum aliquod inde ruinosum consequatur.

Item quod de Episcopis diximus, eadem putamus habere locum ob eisdem causas in officialibus, & nuntijs sedis Apostolice aduersus quos ob reverentiam, & dignitatem Apostolicam nec temere, nec facile in hoc casu procedendum.

Num. aut vice versa non possit Episcopus, procedere contra inquisitorem, grauis est quaestio, de qua Emericus paulo post quaest. 30. ubi dicam.

Sed ad Episcopos reuertor, quorum huiusmodi causa si quandoque necessario extra Romanam curiam committenda sint, quibus personis committi debeant, & quanta cum cautela id fieri debeat, diligenter caui concilium Tridentinum sess. 24. de reform. c. 5. et sine committatur, sine non committantur, semper diffinitiva sententia sanctissimo domino Papae reservatur.

Illud postremo adiungas, quod Pius Papa V. Romanus sancit per extraneitatem incipien. Romanus Pontifex, anno Domini MDLXIII. ut scilicet Reverendissimi Cardinales Inquisitores generales in uniuersa Republica Christiana procedere possint contra Episcopos, & quoslibet alios Prelatos, & quibus ibi, eosque moneant, citent, & requirant, ut intra certum terminum personaliter compareant, idque sub grauibus poenis in dicta extraneitatis sententis

eritis, ut cum processus confectus fuerit sanctissimo domino nostro referatur, ut debita, & iusta sententia contra tales promulgetur. hac autem extraneus refertur inter litteras Apostolicas pro officio sanctissima inquisitionis in fine huius operis.

QVÆSTIO XXVIII.

An Inquisitor possit procedere contra religiosos exemptos.

Icesimo octava questio est: Vtrū inquisitor possit procedere contra religiosos exemptos, & præsertim contra Prædicatores, & Minores, & maxime Inquisitor de ord. Prædicatorum, contra Fratrem Minorem: & Inquisitor de ord. Minorum, contra Fratrem Prædicatorem.

Respondemus quod sic, ut patet in c. Ut officium. §. denique de hæret. lib. 6. ubi dicitur sic: Denique ut circa præmissa plene vobis, & singulis vestrum coercionis expedita, & inuiolabilis ad sit auctoritas; volumus ut ea oia viriliter exequamini (si opus fuerit) inuocato auxilio brachij sæcularis: cōtradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita, compescendo: Non obstantibus aliquibus privilegijs, vel indulgentijs, quibuscunque personis cuiusvis conditionis, dignitatis, vel gradus, religionis, vel ordinis, cōtatibus, vel vniuersitatibus, ciuitatibus, & locorum, specialiter, vel generaliter, sub quacumque verborum expressione, vel forma, a memorata sede concessis, vel in posterum concedendis, cum ex huiusmodi, vel alijs privilegijs, vel indulgentijs, nullū vobis in tante pietatis negotio vel inus obstaculum interponi.

Et in c. Accusatus, de leg. lib. 6. in fin. ubi dicitur sic: Religiosi et sunt immutationis pœna, vel alia grauius puniendi, quam seculares: si inuenti fuerint in hæresi, vel cōsimilib. deliquisse. Eadē verba habentur in privilegijs Alex. iv. & Vrt. an. iv. quod supra habetur et magis expressse in litteris Clementis, Alexan. & Urbani. in quibus de hoc dicitur sic: Denique ut circa præmissa plene vobis, & singulis vestrum, coercionis expedita & inuiolabilis ad sit auctoritas, volumus, ut ea oia viriliter exequamini; inuocato (si opus fuerit) auxilio brachij sæcularis: cōtradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: Non obstantibus aliquibus privilegijs, vel indulgentijs quibuscunque personis, cuiusvis conditionis, dignitatis, vel gradus, religionis, vel ordinis, & præsertim Cisterciens. Prædic. & Minorū, seu Eremitarum, siue communitatibus, &c. Sequitur generalis clausula sicut prius. Et si inueniantur literæ Clementis. iv. quod Prædicator nō inquirat contra Fratrem Minorem, & e contra, per eundem fuerunt postmodum reuocata, & post per Bonifacium viij. in Sexto.

COMMENT. LXXVII.

Vnica est assertio, & vera: Hodie inquisitores in quoslibet religiosos exemptos inquirere

A possunt, & procedere, quia quo ad crimen hæresis omnis exceptionis cessat immunitas, licet olim in hac re aliter quandoque fuerit statutum.

In hac causa multa antiquis temporibus fuit varietas circa facultatē procedendi contra exemptos: nā Alexander. iij. rescripto quodam incipiente: Ne cōmissa vobis. anno Dom. MCLX. statuit, ut indistinctē inquisitores contra quoslibet religiosos, & exemptos procederent: idem ipsum, & alij sancuerunt. verum ea res mutationem passā est: nā Pius. ij. circa annos Dom. MCCCCLX. generali Vicario ordinis Fratrum Minorum concessit, ut ipse inquisitionem, & punitionem suorum Fratrum in fide, vel hæresi suspectorum exereceret, inde post aliquot annos Sixtus per bullam auream incipientem: Sacri Prædicatorū, quæ habetur in libro privilegiorū ordin. Prædicatorum, fol. 163. sancit, ne Prædicatores contra Fratres Minores, aut Minores cōtra Fratres Prædicatores in locis, in quibus exercent inquisitionis officium, procederent. Inde verò aliquot annis interiectis Innocentius. viij. omnibus inquisitoribus interdixit, ne contra Fratres Minores quomodolibet procedere, vel inquirere auderent, ut patet in litteris Apostolicis de hac re conscriptis, & relatis in libro, cui titulus est: Fundamētum titum ordinum B. Francisci.

Verū, cum ex his immunitatibus manifestā, quādoque in fide pericula sequerentur, posteriores Pontifices valde salubriter omnes religiosos etiam aliā exemptos in causa fidei (sicut olim) inquisitoribus hæretice prauitatis subiecerunt, ut Clem. viij. rescripto incipiente: Cum sicut, relato in bullario litterarum Apostolicarum pro officio sanctæ Inquisitionis in fine huius operis: & Pius. Papa. Quartus rescripto incipiente: Pastoris æterni, quod est etiam impressum in bullario litterarum Apostolicarum, in fine Directorij.

In nonnullis religionibus ordo præscribitur, qui seruari debeat in Fratribus hæreticis, aut suspectis denunciandis: nam (ut alias omittam) in constitutio nibus Fratrum B. Mariae Seruorum in rubrica de Prædicatoribus. c. 25. & in rubrica de visitatoribus. c. 30. de hac re cauetur, & postremi loci verba ita habent: Si qui Fratres de fide suspecti inueniantur, vel libros habeant ab indice prohibitos, Prior conuentus Prouincialis, & Prouincialis Generalis, & Generalis sanctissimo officio inquisitionis denuntiet. hæc ibi. sed ut hic circuitus cui tetur, ubi commode superiora obseruari nō poterūt, ne causa fidei differatur, solus Prior poterit denuntiare, au. eo absente alius loco eius.

Tametsi verò in præcitato rescripto Pij Quarti contineatur, ut inquisito. possint in hac causa procedere contra quoslibet religiosos, & exemptos, dummodo a suis superioribus non fuerint præuenti, vnde consequitur non obscure posse religiosos contra fidē delinquentes, si eorum superiores iudiciū, & causam prælati preoccupent, ab eisdem suis superioribus iudicari: nihilominus tamē quoad hanc partem, illa extraneus non videtur fuisse in usu recepta, & quamquā aliquādo recepta fuerit, nūc sancti tribunalis stylus & consuetudo conerariū obseruat; nulli enim superiores audēt suos subditos religiosos in hac causa iudica-

Omnes religiosi in causa fidei subdantur potestati Inquisitorum.

Prælati religionū hodie non iudicant suos subditos in causa hæresis.

judicare, aut punire, sed protinus ad sanctū officium causam deferunt, nec aliud agentes benefecerunt.

Fuistiſſimè vero, atq; rectiſſimè huius causæ cognitio contra quoscunq; à cæteris abdicata est, & ad solos inquisit. sine delegatos, sine ordinarios delata: nā in horū tribunali magis iuridice cuncta geruntur, & cū maiori secreto: & cū ex cotidiana experientia notos habeant hereticorū mores, melius intelligant modū, & ordinē interrogandi, examinandi, et convincendi reos, quā quilibet alij religionum superiores, qui tamen si essent vtriusq; iuris peritissimi tamen ob non frequentatum hunc iudicandi morem non possent ita diligenter processum fabricare sicut iudices fidei in suo tribunali, ac ob has quidem, & alias causas fortassis grauiores, quas prudens omitto, non debent contra suos subditos procedere.

Contra prela-
tos religio-
ni caute pro-
cedendum.

Postremo hoc admonēbo, & tamen si inquisitores, ut proxime dictum est, contra quoscunq; religioſos et exemptos procedere possint, nihilominus tamen certi quidam sunt religioſi, contra quos ob prerogatiuam dignitatis non facile debent priuati inquisitores procedere, sed fere cum eis eadem obseruanda censerem, quæ paulo antea custodienda dixi cum agerem de ca. usis Episcoporum.

In hoc numero reponi possunt Magistri ord. Generales, veluti Generales ordinis Prædi. Minorum, & similes: item Magistri Generales religionum militarium, contra hos enim cum procedendum est, res prius nuntianda videtur Generalib. inquisitoribus, qui causa cognita decernant, quid factū opus sit.

QVÆSTIO. XXIX.

An inquisitor procedere possit contra sacerdotes.

Vicesima nona quæstio est: Vtrum Inquisitor possit procedere contra sacerdotes.

Relat. supra
pag. 105.

Respondemus quòd sic: ut supra patet. quæst. proxima, & in c. Accusatus. §. sacerdotes. extra de heret. vbi dicitur sic. Sacerdotes in super, & alij clerici, qui negotium inquisitionis instruendo citatos hereticos, vel eorum credentes, de celanda veritate, vel dicenda falsitate, seu eos indebitè liberando, inuenti fuerint impedire (cum non sit dubium eos ipsa facere in fauorem hereticæ prauitatis,) per Inquisitores à talibus compelli possunt, & pœna debita castigari, tam per captionem perlonarum, quàm alias, prout culpa exegerit delinquentis. Eadem verba habentur in priuilegijs prædictis Alexandri Quarti, & Urbani Quarti, quæ sunt supra.

COMMENT. LXXVIII.

Cum de sacerdotibus puniendis tum in hoc, tum in alijs criminibus agitur, duo potissimum obseruanda sunt. Vnum est, ut caute admodū ad actus iudiciales veluti ad capturam, & ad publicam pœnitentiam procedatur, tum ob prerogatiuam sacer-

dotalis dignitatis, tum ob iniuriam totius ordinis sacerdotalis: laici enim, quos infestus esse clericis iuras, & experientia testantur, cap. laicos. & capit. laici in accusatione. 2. quæst. 7. magnopere latantur in peccatis, & punitione eorum, & tales esse ceteros facile, & suspicantur, & iactitant.

Alterum est, ut cum in hac causa de eorum confiteri crimine, quod facile excusationem non admittat acris, & seuerius quàm laici puniantur, argumento textus in cap. accusatus. §. sacerdotes, ver sic. religioſi. de heret. lib. 6. & eorum, qua docet Andreas Tiraquellus in tract. de pœnis temperat. aut remittendis, causa 31. num. 25. quem retulimus supra par. 2. super cap. grauem, de pœnis. §. volentes tamen, quis enim neget sacerdotem, qui tante dignitatis nobilitatem potissimum Deo debet, si in fide, & religione ipsius errauerit, multo magis in eū peccare, quàm laicum.

QVÆSTIO XXX.

An Episcopus, vel Inquisitor procedere possit contra alium Inquisitorem.

Tricesima quæstio est: Vtrum Episcopus vel Inquisitor possit procedere contra alium Inquisitorem delatum, vel suspectum de heretica prauitate?

Respondemus, q. Episcop. non: quia Episcop. (ut supra dictum est) inferior est. Nec etiam Inquisitor, quia par est: Inferior aut in superiorem, & par in par non habent dominium. 21. dist. Inferior. & et ipse inquisitor est officialis, vel saltem nuntius domini nostri Papæ: quia delegatus eiusdem, ut patet in cap. Ne aliqui. de heret. lib. 6. contra officiales autem, & nuntios domini nostri Papæ nō possunt episcopus, & inquisitor procedere, ut patet supra par. 2. in extrauag. domini Ioan. xxij. Cum Mathæus. vbi reprehenditur inquisitor, quia processerit contra G. capellani domini nostri Papæ, vbi dicitur sic.

Nos volentes de cætero talium præsumptionib. & obuiare, vniuersis, & singulis tā ordinarijs quàm delegatis iudicibus, ac inquisitoribus prauitatis eiusdem, & alijs vniuersis, & singulis quacunq; auctoritate fungantur, auctoritate Apostolica districtius in hibemus, & mādamus expresse, ne contra uos, & Apostolicæ sedis officiales, vel nuntios, aut ipsorum aliquem, quauis occasione, vel causa absque nostra, & Apostolicæ sedis licentia speciali eis per sedis ipsius litteras concedenda, procedere quoquomodo præsumat, aut in eos, vel ipsorum aliquem excommunicationis, vel suspensionis, seu qualuis alias sententias promulgare. Nos enim ex nunc decernimus irritum, & inane quidquid contra inhibitionem, & mandatum huiusmodi contigerit attentari.

Crederem tamen, quòd sicut ibidem dicitur de officialibus, & nuntijs domini nostri Papæ, & de Epi-

de episcopis dicitur in c. inquisitores. quod inquisitores non possunt procedere contra eos. sed possunt. & debent se plenius informare. & significare domino nostro Papa. quod ita possit fieri in proposito. quod informant se. & significant domino nostro Papa.

COMMENT. LXXIX.

Ex hac questione una potissimum colligitur conclusio videlicet: Neq; Episc. neq; alij inquisitores possunt procedere contra inquisitorem hereticum. aut de heresi suspectum. sed recipere debent informationes contra eum. & summo Pontifici denuntiare. Hec questio longe difficilior est. q̄ illa. qua a nob̄ s̄ tacta est supra. super q. 2. 7. quoniam in hac nulla nominatim reperitur summi Pontif. definitio. & ob id. & a plurib; & maiori v̄onum robore hinc. & inde tractatur. de qua breuiter etiam dicam. quia facile pot̄ huiusmodi factū merdere. de quo Zanchinus tract. de heret. c. 8. nu. 9. vers. sed pone. & ibid. Cāpegius. Locatus in opere iudiciali verbo. inquisitor. nu. 15. & verbo Episcop. nu. 2. Geminianus in c. inquisitores. de heret. lib. 6. nu. 5. vers. sed quæro. an Episcopi. & ibidem Abbas. et Lopus. Gondissaluis tract. de heret. q. 7. nu. 17. Repertorium inquisitorū verbo Episcopus. §. 1. Ioan. Roias singul. 109. incipien. Iudices si sunt duo. Alfonso Guerrerus in thesauro religionis Christianæ. tit. de heret. num. 9. & alijs plerisque locis.

Hi vero inter se dissentiunt: nā Zanchinus. Repertorium. & Gondissaluis posse Episcopum contra inquisitorem procedere. libenter admittunt. Sed Locatus. Cāpegius. & nonnulli alij id Episcopis licere negant. ceteri de crimine distinguunt: nā si inquisitoris esset manifesta heresis. tunc Episcopus posset contra inquisitorē procedere: secus si esset occultæ. tunc enim summo Pontifici esset nuntianda.

Nos in hac controuersia diluēda. eadē fere illa obseruanda crederemus. qua tradidimus supra super q. 2. 7. §. nam aut. & seq. nam neque temere in inquisitores delegatos irruendū est. quamuis. n. non sint Episcopali dignitate decorati. at proculdubio sūt officiales summi Pontif. & proinde continebuntur sub dispositiones extrauagantis. cum Marth. de her. de quo Eym. paulo antea q. 26. Quare sicut Episcopis plurimum in hac re desertur pp̄ priuilegium Episcopalis dignitatis. ita. et inquisitoribus plurimum deferri debet. ac tribui. pp̄ reuerentiam sedis Apostolicæ. cuius sint officiales. & propter summi Pontificis eminentem honorem. cuius personam inquisitores representant. itaque si her. fuerit inquisitor. aduersus eum Episcopus. aut alius inquisitor informationes secreto recipere poterit. vt summo Pontif. denuntiet. vt optime docet hoc loco Eym. §. crederem. at ad capturam realem accedere non credo tutum.

Quod si manifestissima esset inquisito. heresis. & malitia effrenis: vt si contra fidem predicaret. aut scriberet. aut predicaret. sibi scribi permitteret. aut hereticos captos impunitos dimitteret. & his similia perpetraret. qua in manifestum fidei detrimentum conuerterentur. nec facile summus Pontifex posset consuli. & interea fides periclitaretur: liceret tunc

A Episcopo in inquisitorem agere. Geminian. in ca. inquisitores. de heret. lib. 6. nu. 5. Locatus. Repertorium. & Ioannes Roias præcitatæ locis.

Vt in hac quoque re cauti. & prudentes debent esse Episc. & cauere debent. ne ad has punitiones. et capturas descendant absque exquisitissimis considerationibus. et causis. m. turo consilio pensatis. & cui aliter fides defendi non potest. nam magnus honor habendus est ei. quem summus Pontifex idoneum indicauit. vt tanto numeri præficeretur: est enim. & dicitur inquisitor. fidei defensor. c. vt inquisitionis. de heret. lib. 6. tradit Albertinus super rub. de heret. lib. 6. q. 5. num. 3.

Item id rescriptū. quo vtitur auctor in hac quæst. optime conuenit inquisitoribus: quamuis enim in eo nominatim de inquisitorib; mentio non fiat. at proculdubio sub rescripti verbis continentur. cum sint officiales summi Pontificis. immo personam eius representant. vt alibi diximus. & docuit etiam singulariter Lopus responso de hac re conscripto. quod habetur post consilia Oldradi.

Et quod diximus de Episcopis. idem sentimus de inquisitore contra inquisitorem. nam unus aduersus alium procedere non facile posset. nisi prædictis modis fauore fidei.

Idem fortassis etiam dici posset de Commissarijs inquisitorum. A postol. auctoritate constitutus iuxta id. quod disseruimus supra in hac 3. par. super q. 5. §. num. autem.

Quid de Commissarijs Inquisitorum.

Q V A E S T I O XXXI.

An Inquisitor possit procedere contra Reges. & omnes laicos indistinctè.

T Ricefima ptima quæstio est: Vt inquisitor possit procedere contra principes. & omnes laicos indistinctè in heresi in reos. suspectos. vel diffamatos.

Respondemus. q̄ sic: vt patet in c. Vt officiu. §. Relat. supra denique. de her. li. 6. sæpius allegato ibi: Cuiuscunque sint conditionis. dignitatis. vel gradus: Patet etiam in litteris Clem. & Urbani. que incipiunt. Praeterea. in quibus eadem clausula est inserta. vt visum est supra quæst. 28.

Relat. supra pag. 129.

Consulerem tamen. vt contra reges. & regales personas publicè non procederent Inquisitores: sed vt cauti. & tutius negotium fidei possit agi. informaretur primitus dominus noster Papa. vt procederetur eius consilio. & mandato. & secundū modum. quem ipse decreuerit obseruandū.

COMMENT. LXXX.

Dva sunt assertiones. & vera amba. & communiter receptæ.

Prima est: inquisitores aduersus quoslibet. quacunque auctoritate decoratos procedere possunt.

Secunda est prioris veluti declaratiua: Quāuis in oēs procedere possint. utius tamen est. cum proce. de idum est aduersus principes. & magnates hereticos.

reticos, aut de heresi suspectos, vt summus Pontifex consularum, cuius arbitrio, et modo ab eo prescripro aduersus eos procedatur.

Prima conclusio nullā hēc difficultatem: nā si possumt inquisit. agere contra exēptos, vt docuit paulo antea q. 28. multo magis. pcedēt in eos, qui nominatim nō sūt exēpti. adde Carrer. tract. de her. nu. 85. vers. it ē pōt procedere contra quascunq; personas.

Quantum ad secundā assersionem spectat, cā tenet etiam Ioan. And. in c. inquisitores. de her. li. 6. quem sequitur v. idem Geminian. vers. quaro an indistincte. & Philippus Francus circa fin. ca. vers.

Quando non debeat Inquisitor contra laicos procedere.

Et dicit hic Ioan. Andr. & horum sententia vera quidem, & prudentia plena talis est. Prædictū ca. Inquisitores. de heretic. lib. 6. quo prohibentur Inquisitores procedere contra Episcopos, prohibere ēt ne procedant contra laicos: inconstituto Romano Pontifice, quotiens, vel magna sunt persone, & dignitate conspicue: vel tanta est hæreticorum multitudo, vt si contra illos procederetur, aut ingens periculum, aut grauis populi turbatio proventura crederetur.

Non tamen intelligas eadem rōne vtrūque prohiberi: nam ob prerogatiuā Episcop. dignitatis, Inquisitores in Episcopos non inquirunt: sed in viros potentes, & illustres, idē non inquirunt, ne ob id scandalum oriatur, non quōd in hoc casu aliquid nobilitati derogetur, quæ propter heresim amittitur. Adde Smancam de cathol. instit. tit. 23. num. 8.

Quos appelleret auctor viros regales.

Viros autē regales vocat hic Emericus, vel Regulos, quales sunt Duces, Marchiones, & similes: vel eos, qui Regib. adsunt, vt consiliarios, & senatores: vel denique potentes Barones cuiuslibet ciuitatis, qui regali luxu viuunt, & opib. abundāt, quos velut patronos multi tum nobiles, tum plebei sequuntur in omnibus ferme ciuitatibus: vel denique intellegi pōt per viros regales ciuitatum magistratus, vt Gubernatores, Potestates, Consules, & similes: in hos enim, si publicē vellent inquisitores aduertere, facile impediretur, præsertim in locis suspectis, & vbi inquisitores sūt pauperes, & imbelles.

Abundante hæreticorum multitudine, quid facere debeat inquisitor.

Illud postremo monebo, vt quando ob multitudinē hæreticōrum inquisitor non pōt procedere, tunc quæ hæretici suscipiunt incrementū, et fideles corrumpuntur, inquisitores in publicū prodire debent, et audacter verbū Dei predicare: quāuis intelligant graue sibi periculū imminere, vt nutātes in fide cōfirmēt; quo casu necessaria est inquis. theologice cognitio.

QVÆSTIO XXXII.

An Inquisitor cogere possit ciuitatū rectores ad iurandum de defendenda Ecclesia contra hæreticos.

Ricesima secunda quæstio est: Vtrū Inquisitor possit, & debeat in speciali procedere contra Comites, Barones, Potestates, Capitaneos, Balliuos, ac ciuitatum, & locorum Consules, & Rectores, quatenus iurent coram eo de

defendenda Ecclesia contra hæreticā prauitatē. Respondemus, quōd iuxta c. Ad abolendam, §. statuimus. de hæret. & in c. Vt officium. §. statuimus. de hæret. lib. 6. omnes prædicti tenentur ad requisitionem episcoporum, vel inquisitorū, iurare Ecclesiam defendere contra hæreticos fideliter, & efficaciter, bona fide iuxta posse, & officium suum: & obseruare, & obseruari facere toto tēpore sui regiminis, in terris suo regimini, seu iurisdictioni subiectis, constitutiones contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, ipsorum filios, & nepotes, à sede Apostolica promulgatas, ac etiam approbatas. Quōd si iurare noluerint, debet inquisitor procedere contra eos, secundum tenorem illorū capitulorum, & ad pœnas ibi contentas in capit. alleg. Ad abolendam. vbi dicitur sic: Statuimus in super, vt Comites, Barones, Rectores, & Consules ciuitatum, & aliorum locorum iuxta commonitionem Episcoporum, præstato corporaliter iuramento promittant, quōd fideliter, & efficaciter, cum ab eis fuerint requisiti, ecclesiam contra hæreticos, & eorum complices adiuuabunt bona fide, iuxta officium, & posse suum. Si vero id obseruare noluerint, honore, quem obtinent, spoliuntur: & ad alios nullatenus assumantur: eis nihilominus excommunicatione ligandis, & terris ipsorum interdicto ecclesia supponendis. Ciuitas autem, quæ his institutis duxerit resistentem, vel contra commonitionem Episcopi punire neglexerit resistentes, aliarum careat commercio ciuitatum, & episcopali se nouerit dignitate priuandam.

In c. v. officij. §. statuimus. dicitur ita: Statuimus in super, vt Pōtas, Capitaneus, seu Rectores, vel cōsules, seu quicunq; alij, qui ciuitati præsit, vel loco alteri ad præsens, aut præerunt in futurum, ad requisitionē dicæcesanorum, vel Vicariorum suorū, seu Inquisitorum hæreticæ prauitatis iurent præfate attendere intolabiliter, et obseruare, ac facere à suis subditis obseruari toto tēpore sui regiminis, in terris suæ iurisdictioni, regiminiue subiectis, constitutiones cōtra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorū, ipsorūque filios, & nepotes à sede Apost. promulgatas, ac etiam approbatas: quas qui iurare noluerint, & seruare, vt in famis, & tanquam hæreticorum fautor, ac de fide suspectus officio, & honore sui regiminis spoliatur: nec vltorius Potestas, capitaneus, consul, vel rector habeatur in aliquo aut de cetero in aliquam dignitatem, vel officij publicum vltius assumatur: et quæ vt Potestas, balliuus, consul, vel rector fecerit, nullam obtineant firmitatem.

COMMENT. LXXXI.

DE compellendis ciuitatum magistratibus ad præstandum hoc iuramentum de defendenda Ecclesia ab heretica prauitate, et custodiendis legibus in hæreticos laicos, copiose egit Emericus supra initio tertiæ partis, nu. 9. & sequent. quo etiam loco nos ea abunde tradidimus, quæ ad hanc quæstionem illustrandam spectant. adde Simancam de cath. instit.

habet. tit. 17. nu. 8. & 9. & copiose Repert. inquis. verbo iuramentum. & Campegi apud Zanch. c. 31. ex quib. accipies quæ hanc quæst. & seq. illustrabunt.

QUESTIO XXXIII.

De iuramento à Dominis temporalibus præstando in initio officij de extirpandis hæreticis.

Ricesima tertia quæstio est: Vtrū inquisitor debeat cōpellere, seu monere dominos temporales, perpetuam, vel temporalem iurisdictionē habentes, quatenus in eorum

noitate antiquā eorū officium exequantur, inrent corā inquisitore hæreticos per Ecclesiā denotatos pro viribus à suis terminis extirpare? Respondemus, q̄ sic: iuxta c. Execramus itaq; de hæret. §. moneantur. vbi dicitur sic: Moneantur aut, & inducantur, & (si necesse fuerit) per censuram Ecclesiast. compellantur sæculares potestates, quibuscunq; fungantur officijs, vt sicut reputari cupiunt, & haberi fideles, ita pro defensione fidei præstent publicè iuramentū, q̄ de teris suæ iurisdictioni subiectis, vniuersos hæreticos ab Ecclesia denotatos, bona fide pro viribus extirpare studebunt: ita q̄ amodo quandocunq; quis fuerit in potestatem, siue perpetuam, siue temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum iuramento firmare. hæc ibi. & non solum in sua noitate, immo semper, vt patet in c. Ad abolendam, §. statumimus, de hæret. & c. Vt officium, §. statumimus, de hæret. lib. 6. & patet exprællè supra parte ista tertia, q. 32. proxima.

COMMENT. LXXXII.

DE hoc iuramento præstando, ac de eius formula copiose actum est supra cum Eymérico in principio huius partis, num. 9. & seq.

Interest aut secularium magistratuum, & principum non mó requisitos, sed et spontaneos hoc iuramentum præstare, et heret. debellare, cū facile corruant principatus, & regna, in quib. hæretici impune permittuntur habitare. equidē multa in hanc sententiā conferri poterant, quæ gratia breuitatis omitto. illud tamen quod de Regib. Hispan. legitur in Concil. Tolet. 6. c. 3. quod habitū fuit ex a. 686. non est silentio prætereundū, videlicet, vt cū sortiti fuerint Regni apicē, non ante conscendant regiam sedem, q̄ inter reliqua cōditionum sacramenta polliciti fuerint se non permissuros habitare in Regno suo eos, qui nō fuerint catholici. quod vtinam nunc vbique & in vsum reuocaretur, & inuolabiliter custodiretur.

QUESTIO XXXIII.

An inquisitor cogere possit ad reuocandum statuta impediencia officium sanctę Inquisit.

Ricesima quarta quæst. est: Vtrum Inquisitor possit procedere contra dominos temporales, seu eorum officiales condentes statuta, per quæ inquisitionis negotium, seu officium, directè vel indirectè impediatur, seu quomodolibet retardetur?

Rēspōdemus, q̄ sic: vt patet in c. Statutū. de hæret. li. 6. vbi dicitur sic: Statutū ciuitatis, castri, ville, vel alterius loci, per quod negocium inquisitionis hære. prauitatis directè vel indirectè (ne in eo libere procedi valeat) contigerit impediri, vel quolibet retardari, nullius existere firmitatis, ipsiusq; ciuitatis, vel loci dominum, potestatem, capitaneum, consules, vel rectores, per quem, vel quos eadem ciuitas, seu locus regitur, quocunq; nomine censeantur, ad statutum huiusmodi loci diocesano, vel eius vicario, aut inquisitori, seu inquisitoribus labis præfatæ sine moræ dispendio exhibendum: & si tale inuentum fuerit, reuocandum omninō, vel saltem eatenus moderandum, quod per illud inquisitionis processus non impediantur, vel aliquatenus retardentur: per censuram Ecclesiast. decernimus compellendos.

COMMENT. LXXXIII.

Omnia impedimēta, quib. iurisdictioni inquisitionis poterat cohiberi, quominus libere in hæreticos possent aduertere, sustulerunt vbique summi Rom. Pontif. quia verò unum poterat esse, idque maximum, statuta, seu leges municipales cuiuslibet oppidi: ideo hæc deleri iubentur, cum directè, vel indirectè sacro huic officio opponuntur.

In eadem sententiā extat elegans rescriptum Alex. iv. quod incipit: Im placida relatio, quod vidimus authenticum in archiuo Bonon. inquisitionis, & retulimus in bullario litterarum Apost. in fine huius operis. idem canit Innocen. iv. ante Urbanum iv. rescripto incipiente: Ad extirpanda, §. ceterum teneatur. relato item in litteris Apost. pro officio sanctę inquisitionis. idem quoque consiisuerunt & alij Rom. Pontifices uno consensu, de quo agit et Carrer. in tract. de hære. nu. 93. vers. item potest tollere. Campegius apud Zanchinum, c. 31. vers. cessat præterea. circa finem. Repert. inquisit. & Locatus verbo statutum.

Quamuis autem rescriptum hoc, quo vtitur Eymericus, indicet statuti nomen sumi strictè, sine præssè pro iure priuato cuiuslibet ciuitatis, vel oppidi, iuxta notata per Bartolum, & Doctores in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. quasi hoc solum deleri debeat, si negotio fidei opponatur, non autem ius cōmune: nihilominus tamen id ipsum locum habet fauore fidei aduersus ius commune: quare si in iure cōmuni reperiretur aliqua lex, per quam negotium inquisitionis impediretur directè, vel indirectè, eam etiam iubere possent inquisitores cessare.

Ad dō nomen statuti quandoq; generale esse, et ius cōmune etiam completi. l. quamuis. C. de iuris, et facti igno. c. decessorum. 25. q. 2. & quod dico de statutis, & legibus delendis, cum fidei negotium impediunt, idem intellectum volo de consuetudinibus, quamuis esset vetus, & inmemorabilis, si enim per

Supra pag. 106.

Statuta, per que officium inquisitionis impeditur reuocari debet.

Præuilegium de delendis ita tutis negotio fidei oppositis, cæpius cōfirmatum.

Idem locum habet aduersus ius commune.

Item aduersus consuetudinem.

eam negotium inquisitionis impediretur per inquisitores possit aboleri; nec consuetudo cessari debet, sed abusus, & prava corruptela.

Leges, & statuta impediētia negotij fidei, ipsa sunt nulla.

Illud tamē obiter dixerim, huiusmodi statuta, et leges directes, vel indirecte officium inquisitionis impediētia ipso iure nulla esse, & prorsus inuvalida, tanquam edita contra Ecclesie cathol. libertatem, vt constitutione quadā Federici Imper. tit. de statutis, & consuetud. contra libertatem Ecclesie editis in princ. plenius continetur, & refertur in autb. cassā, & irrita. C. de sacros. Eccles. vbi glossa, & communiter Doctores. adde Tabiensem in sum. verbo, inquisitor. num. 10.

Quid autem sit directe, vel indirecte negotium fidei impedire, tradit Symericus supra par. 2. q. 54. vbi dixi in §. quidam namque sunt.

Q V A E S T I O XXXV.

An inquisitor possit procedere cōtra Dominos tēporales negantes ei debitum auxilium.

S V M M A R I V M.

1. Domini temporales requisiti ab Inquisit. tenentur illi parere in captione hereticorum, &c.
2. In mittendo captos ad loca designata intra districtum dominij eorum.
3. Et in recipiendo sibi relictos, ac puniendo debita pena.
4. Nec possunt de hoc crimine cognoscere, vel iussu inquisitoris captos liberare.
6. Neque eius iudicium, sententiam, vel processum nullo modo impedire.

Ricesima quinta quaestio est: vtrū inquisitor possit procedere cōtra dominos tēporales, & eorum officiales, qui requisiti per eundē nō iurāt eū iuxta posse, & officij suum, seu eidem nō obtemperant prout debent?

Respondemus, quōd sic: vt patet in c. vt inquisitionis. de heretic. lib. 6. vbi dicitur sic: Vt inquisitionis. & infra.

Relat. supra pag. 110.

In iueros saeculi Pōtates, & dominos tēporales, ac prouinciarum, terrarū, ciuitatum, aliorūq; locorum rectores quibuscunq; dignitatibus, vel officijs, aut nominibus ceantur, requirimus, & monemus, vt sicut reputari cupiūt, & haberi fideles, ita pro defensione fidei diocesanis Episcopis, & inquisitoribus haereticā prauitatis à se de Apostol. deputatis, aut in posterum deputandis, pareant: & intendāt in haereticorum, credentium, fautorum, receptatorum, & defensorū ipsorum inuestigatione, captione, ac custodia diligenti, cum ab eis fuerint requisiti.

2 Et vt praefatas personas pestiferas in pōtatem seu carcerē Episcop. aut Inquisit. dictorū, vel ad locum, de quo ipsi, vel aliqui ex eis mandauerint infra eorundē domin. Pōtatem, vel Rectorum districtum ducant, vel duci faciant sine mora: vbi per viros cathol. à praefatis Episcopis, seu Inqui-

sitorib. vel eorum aliquo deputatos sub arcta, & diligenti custodia tenentur, donec eorum negotium per Ecclesie iudicium terminetur.

3 Vtq; de heresi à diocesano Episc. vel Inquisit. seu Inquisitoribus condemnatos, praefati pōtates, domini temporales, siue rectores, vel eorum officiales, seu nūti sibi relictos statim recipiant indilate, ad aduersione debita puniendos: non obstantibus appellationibus, seu proclamationibus praedictorum nequitiae filiorum: cum tā secundum ordinationem praedecessorum nostrorum, quā secundum legem Imperialē appellationis, & proclamationis beneficium expresse sit haereticis, et credentibus, ac eorum receptatoribus, fautorib. & defensoribus interdictum.

4 Prohibemus quoq; districtius potestatibus, dominis tēporalibus, & rectoribus eorundemque officialibus supra dictis, ne ipsi de hoc crimine (cū mere sit Ecclesiast.) quoquomodo cognoscant, vel iudicent, siue captos pro eodem crimine absque dictorum Episcop. siue inquisitorum, aut factem alterius eorundem licentiam, vel mandata à carcere liberent, aut executionem sibi pro huiusmodi crimine à diocesano, vel inquisitoribus, seu inquisitore iniunctā, prompte (prout ad suū spectat officium) facere, seu adimplere detrectent: vel alias diocesanorum, aut inquisitorum iudicium, sententiam, seu processum directe, vel indirecte impedire praesumant.

5 Si quis vero de praedictis Pōtatibus, dominis temporalibus, Rectoribus, vel eorum officialibus seu balliuis, contra praedicta fecerit, aut praefato fidei negotio sepefatis diocesano Episcopo, vel inquisitoribus incumbenti, se opponere forte praesumpserit, vel ipsum aliquatenus impedire: necnon, & qui scienter, in praedictis dederit auxilium, consilium, vel fauorem, excoicationis se nouerit mucrone percussum: quā si per annum animo suū inuenerit pertinaci, extunc velut haeret. condemnatur. In litteris vero Urbani. iij. & Clemens. iij. Relat. supra pag. 110.

D Prae cunctis de hoc habetur sic: Ceterum, si forte (quod non credimus) aliqui cuiuscunque conditionis huic negotio uobis commissio se opponere, seu illud praesumptum fuerit aliquatenus impedire, ut non possit procedi libere in eodem: immo nisi seu requisiti id fouerint, & iuxta officium, et posse suum singuli iuuerint studiose, contra eos tanquam haereticorum fautores, & defensores secundum functiones canonicas freti eadem auctoritate intrepide procedatis.

COMMENT. LXXXIV.

E Materiam huius quaestiones ed etiam spectat, ut Inquisitores muniat, quo liberius, & validius officium suum exequantur.

Multis quoque Pontificum rescriptis, & extraneis tributum est privilegium, de quo hic agitur inquisitoribus haereticae prauitatis, que reseruntur inter litteras A post. in fine huius operis. de quo Carverius tract. de heret. num. 93. vbi item potest cogere. Locutus in opere iudiciali, verbo, dominus tēporales. Simancas de cathol. instit. tit. 2. §. de dominis tempo-

temporalibus. nu. 8. at q. Matth. de Afflictis in proce- mio constitutionum regni Siciliae, nu. 52. & multis sequent. et alijs pleriq; in locis, quae prudens omitto.

QVAESTIO XXXVI.

An Inquisitor possit procedere contra impediētes eius officium.

TRicesima sexta quaestio est: Vtrū inquisitor possit procedere cōtra dominos temporales, eorumq; officiales, eius processum, iudicium, seu sententiam directe, vel indirecte impediētes, seu retardātes, vel ad hoc praestantes auxilium, consilium, vel fauore?

Respondemus, sic iuxta c. Vt inquisitionis. §. prohibemus. lib. 6. ubi dicitur sic: Prohibemus quoque districtius potestatibus, dominis temporalibus, & rectoribus eorumdemq; officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine (cum mere sit Ecclesiastic.) quoquō cognoscant, vel iudicent: siue captos, p eodem crimine, absq; dictorum Episcoporum, siue inquisitorum, aut saltem alterius eorundem licentia, vel mandato a carcere liberent, aut executionem sibi pro huiusmodi crimine a diecesano vel inquisitoribus, seu inquisitore iniunctā, pōpre (prout ad suum spectat officium) facere, seu adimplere detrectent, vel alias diecesanorum, aut inquisitorum iudicium, sententiam, seu processum, directe, vel indirecte impedire praesument. Si quis verō de praedictis potestatibus, dominis temporalibus, rectoribus, vel eorum officialibus, seu balliuis contra praedicta fecerit, aut praefato fidei negotio saepofatis diecesano Episcopo, vel inquisitoribus incumbēti, se opponere forte praesumpserit, vel ipsum aliquatenus impedire: necnon, & qui scienter in praedictis dederit auxilium, consilium, vel fauorem, excommunicationis se noverit mictione percussum: quam si per animum sustinuerit pertinaci, ex tunc velut haereticus condemnentur.

In litteris vero Apost. Urbani iiii & Clem. iiii. Prae cunctis. §. ceterum, dicitur sic: Ceterum, si forte (quod non credimus) aliqui cuiuscunque conditionis huic negotio uobis commissio se opponere, seu illud praesumpserint aliquatenus impedire, ut non possit procedi libere in eodem: immo nisi requisiti illud fouerint, & iuxta officium, & posse suum singuli iuuerint studiose, contra eos tanquam contra haereticorum fautores, & defensores secundum sanctiones canonicas, freti eade auctoritate intrepide procedatis.

COMMENT. LXXXV.

EX hac quaest. licet multa conclusiones possint colligi, eam tamen Emyer ad vnum solum inueniunt ceteri rescripti pontificii ex c. vt offic. §. prohibemus de her. li. 6. idea vnu simplex axioma colligimus, videlicet inquisitores posse coercere magistratus saeculares impediētes processum, aut sententias in hac latas, aut eorū punitionē differētes, qu-

niā cum hoc crimen sit mere Eccles. de eo nullus laicus directe, vel indirecte se debet intrromittere.

Ex hac assertione, quae et vera est, & auctoritate pontif. roborata, atque declarata, validissime resellitur opinatio multorum Iuriscōsultorum asserentium, posse iudices saeculares, postquam ipsi traditi, uel relicti sunt rei hereseos relapsi, vel impenitentes vltimo supplicio feriendi, iterum examinare processum, & causam, & corrigere, vel mutare, si opus fuerit, aut etiam nullam dicere sententiam. nam, vt alios omittam, hoc asserunt Bart. Fulgosius, Paul. Castr. & multi alij iuris civil. interpretes in l. magistratibus. ff. de iurisd. om. iud. idem Bart. in l. no dubiu. & in l. diuis. ff. de cust. reo. Marcus Mantua singular. 274. incip. Crimen haereseos. & alij quos omitto consulto.

Sed Canonistae per d. c. vt inquisitionis. §. prohibemus, veram sequuntur sententiam. Abbas, & Anchin. c. at si clerici. de iudi. Ioan. Imola in c. 1. de officio ord. Iason in d. l. magistratibus. de iurisd. om. iud. Casfanus in consuet. ducat. Burgun. Rubr. des Justices. §. 8. circa fin. nu. 14. Albertinus tract. de agnos. assertio. q. 25. nu. 43. cū seq. Bernard. Diaz. in pract. crim. cano. c. 141. Ioan. A nania in c. excoicamus. lo primo. de her. nu. 27. Alfonso Castr. li. 1. de iusta her. punitio. c. 23. Bernardus Comensis. in lucerna

verbo, executio. §. 6. vers. sed queritur. quod ipsam tenent et iam vlti veritate multi iuris ciuilib. Doctores, quos refert Fernand. Vasquius, lib. 1. de successuum creatione. §. 6. nu. 16. vers. denique. quāuis ipse vobis more suo contra cōem, & veram opinionem feratur, & Simancas. de catho. institut. tit. 36. nu. 4. Ioan. Roias singula. 107. incipien. Iudex de qua v. idem in tract. de her. par. 2. nu. 450. Cappegus apud Zanbhinum, c. 8. vers. sed quid si laicus. Matthaeus de Afflictis in prog. constit. Regni Siciliae, num. 56. vers. secunda conclusio sit ista. Aegidius Bossius tit. de foro compet. nu. 160. vers. et ideo in crimine haereseos. idem tit. de haeret. nu. 10. vers. non potest autem. Salicetus in l. ea quidem. C. de accusat. Iulius Clarus in pract. crimin. quaest. 96. vers. Quae etiam, idem in §. haereseos. vers. hoc crimen. & vers. & seias. & plerique alij, quos longū, & molestū esset singulatim recensere. atque haec sententia definita fuit per Innocentium Octauum, rescripto quodam incipiente, Dilectus filius, quod curauimus imprimendum inter bullas Apostolicas pro officio sanctissime Inquisitionis in sine huius operis.

Ergo inquisit. iudici laico processum a se factum ostēdere nō debet, sed magistratus saecularis indilate, & sine mora sententiam iudicis ecclesiast. debet executioni mandare: quod si id facere omittat, aut

executionem praeter morem solitū sine vlla legitima causa differat, compelli potest ad exequendum per inquisitionem per censuram Ecclesiasticā. & ita cautam asserit Bernardus Comensis in lucerna verbo, executio. §. 7. vers. immo inquisitor. quodam rescripto Urbani Quarti incipiente: Cum sicut, quod nouum vidimus.

Sed paucis antea diebus quam haec scriberemus, illustrissimus, & Reuerendiss. Felix + Merettus Carluanis de Montealto Venetijs (ubi multis an-

index laicis absq; reuisione processus facti per inquisitorem debet sibi relictum punire.

Vera Canonistarum sententia.

Inquisitor compellere potest iudices laicos vt mandent executioni sententiam a se latam.

+ Nunc est Sixtus v. Pōt. Opt. Max.

nis multa cū laude viriliter, ac prudēter exercuit of-
ficium inquisiti. contra hēreticam prauitatem) asser-
ri iussit. aut bēnticū rescriptum Alex. iv. quod inci-
pit. Ad audientia; cuius ob publicam vtilitatē no-
bis humanissime copiā fecit. quo apertissime decidi-
tur hęc sēntentia. tribuiturq; plenissima potas in-
quistorib; aduersus magistratus negligētes, aut differē-
tes sēntentias latus in hēreticos, executioni manda-
re. id rescriptū breuitatis gratia hic omittimus, nā
in fine huius operis curauimus imprimendū. Qui ue-
ro tā graue, et immane scelus cōmiserint, velut fau-
tores hēreticorum puniendi sunt, vt alibi diximus.

Varia consue-
tudo in puniē-
do eos qui tra-
duntur curiæ
seculari.

Iam hēreticos curiæ seculari traditos indilate, &
& statim puniendos iubet Rom. Pontifex in d. c. ut
inquisitionis, §. prohibemus. quæ verba, id est, sine
mora, interpretatur ibidem glossa.

Verū in hac re consuetudo prouinciarum spectāda
est. Solent in Hispania quam primum lecta est sēn-
tentia vel apud forum, aut impendētium, aut quorum cū
ques qui traduntur curiæ seculari, iudices seculares
eosdem statim in suum forum recipere. & ad suppli-
cij locum pronuntiatā mortis, seu cōbustionis sēntē-
tia rectē deferre. In Italia in multis vrbib; quas vi-
dimus, iudices seculares reos sibi per inquisitores ve-
lillos, aut traditos, per tres, vel quatuor dies, aut eō-
plimo supplicio afficiant in suis carcerib; detinent;
inde certo die non festiuo publice edunt, et combu-
runt: quod videtur fieri auctoritate Inno. iv. in bul-
la incipien. Ad extirpanda. relata in bulbario in fi-
ne huius operis, vbi ita scriptum est: Damnatos ve-
ro de hēresi per diœcesanum, vel eius Vicarium,
seu per Inquisitores prædictos, Potestas, vel Re-
ctor, vel eius nuntius specialis, eos sibi relictos re-
cipiat, statim, vel infra quinque dies ad minus,
circa eos constitutiones contra tales editas serua-
turus. hæc tēnus ibi.

Ex quib; declaratur pulebra difficultas, videlicet,
non esse negligētes, nec velut fautores hēreticorum
puniendos magistratus, qui per quinque dies, differēt
hēreticorum supplicium. nec etiam si differrent per
sex dies, vt in rescripto Innoc. viij. incipien. Dile-
ctus filius. cuius hæc sūt verba: Eisdem officiali-
bus secularibus sub excoicationis pœna, & alijs
censuris Ecclesiasticis. præcipiatis, atque mandatis,
vt infra sex dies, postquam legitime fuerint re-
quisiti, sine aliqua dictorum processuum, per vos
agitorum visionē, sēntentias per vos latus con-
tra huiusmodi hēreticos prōpte exequantur ap-
pellatione remota. hæc ibi.

Quasi tū est, qd facere debeat inquisitor, sicut ordi-
narius. siue delegatus, si videat iudicē secularē, ita
negligentē, vt et post transfactos hos quinque, vel sex
dies absq; legitimo impedimento, non curet hēreti-
cos sibi traditos, vel relictos. pl. supplicio afficere
dicebat mihi quidā non imperitus posse tunc Inquisi-
torē præcipere iudici seculari, vt cōbustionis, vel
mortis pœnam exerceat in hēret. sibi assignatos, cū
ea pœna solita sit in tales exerceri; neque propterea
incideret in irregularitatem, sicut Felino placuit in
c. ad abolendam. circa fin. extra de hēret. quæ sequit-
ur Tabienensis in summa verbo, irregularitas, 2. §.
9. nu. 10. & §. 15. nu. 16. & Maiol. lib. 2. de irreg.
6. 10. & pro hac sēntentia facit quod diximus supra

A parte 2. super c. nouimus. de verbor. signif. §. Quam
quam autem.

Ceterū idem Feli. in c. vergentis. de hēret. cum de ea
de difficultate differeret, anceps hæsitauit, et profe-
cto tutum non videtur, vt inquisitor in hoc casu pœ-
nā cōbustionis, aut mortis nominatim exprimeret,
præcipiendo iudici seculari, vt eam imponeret: nam
fortassis in irregularitatem incideret, ob q̄ euitandā
cū consignat hēret. iudici seculari, facit solitam pro-
testationem, de qua in c. nouimus. de verbor. signif.

B Quare omisso hoc modo dicendi, tutius est, ut in ge-
nere iubeat, & præcipiat iudici seculari sub pœna ex-
coicationis, aut alijs censuris, vt sēntentias a se la-
tas executioni mander. hic modus dicendi cōfirmatur
in rescripto Alex. iv. incip. Ad audientiam: cuius
paulo antea mentionē fecimus, item in rescripto Leo-
nis X. incipien. Honestis petentium votis. & hic
modus secure vsurpatur, et sufficit ad euitandā irre-
gularitatem, c. Episc. ne clerici, vel monaci, lib. 6.

Pōt et inquisitor in proposito casu, iubere magi-
stratu seculari sub censuris Ecclesiasticis. ut seruet cō-
stitutiones, & leges contra hēret. editas. & hic mo-
dus præscribitur non obscure ab Inno. iv. in extra-
uag. Ad extirpanda. §. damnatos vero. cuius verbe
paulo antea retulimus in hoc eodem comment. At-
que hi quidem modi tuto seruari possunt.

Quod si nec index secularis induci velit ad puni-
endos hēret. sibi assignatos, ad grauiores pœnas
erit procedendum: quod vt maturius peragatur, se-
nariū inquisitionis erit significandum.

QVAESTIO XXXVII.

An Inquisitor in aliquo casu possit
compescere quæstuarios.

D TRicestima optima quæstio est: Vtrū In-
quisitor possit, & debeat in aliquo casu p-
cedere contra quæstuarios prædicantes.

Respondemus, §. sic: vt patet in c. Vi-
officiū, §. cōpescendi. de hēret. l. 6. vbi dicitur sic:
Cōpescendi præterea monitione præmissa pœn-
suram Ecclesiæ. appellatione postposita prædicato-
res quæstuarios (vbi contigerit pro inquisitionis,
seu fidei negotio congregationem fieri, vel alias
eidem negotio quolibet ex hoc im pedimentum
aliquod afferri) à prædicationis officio; quod ad
iplos nullatenus pertinet (quorum interest tan-
tum charitativa subsidia suppliciter petere, ac in-
dulgentiam, si forte habent, exponere) liberam
vobis, & singulis vestrum concedimus auctoritate
præsentium facultatem.

Idē habetur per oīa et verbo ad verbum in li-
teris prædictis Apostol. Urbani, Clement. & Ale-
xandri iv. Præ cunctis. §. compescendi.

COMMENT. LXXXVI.

FACILIS est huius quæst. tractatio. potest enim
inquisitor procedere contra quæstuarios impo-
nendo illis silentium, ne prædicent, quotiens assen-
sionem fidei sunt celebraturi.

Idem

Item penitus cauetur rescripto Urbani iv. incipiente: Licet ex oibus. §. com. p. secundo, & alio rescripto Greg. ix. incipiente: Ille humani generis. que videmus in archiuo inquisitionis Bononiensis, et curamus imprimenda in bullario litterarum Apostolicarum in fine huius operis. Idem hoc inquisitionum privilegium tradit Bernar. Comensis in lucerna verbo, Inquisitor. §. 11.

Sed hodie in questuarijs in hoc locum non habet, cum eos susulerit Concilium Trident. sess. 4. r. 2. in fine. & sess. 2. de reform. c. 9.

In ceteris tamen praeceptoribus, & nunc, & olim habet haec Emerici, seu potius Rom. Pont. doctrina, que licet de solis questuarijs loquatur, ad alios et trahenda est, cum par sit ubiq; ratio, nempe favor fidei. erit ergo idem statuendum. l. a Titio. ff. de ver. oblig. l. illud. ff. ad l. Aquil. notat Zabarel. in clem. du. §. ab olim. q. 12. in fine. de sepult. tradit Tabien. in sum. verbo, inquisitor. et Bernar. Comensis precitato loco. & notant Ioan. Andr. Gemmanus, Francus, in c. v. officium. §. com. p. secundo, de haeret. li. 6.

QVÆSTIO XXXVIII.

An Inquisitor prohibere possit laicis disputare de fide.

Ricesima octava questio est: Vtrum inquisitor possit excommunicare, vel alia procedere contra laicos de fide catholica disputantes publice, vel priuate?

Respondemus, quod tales sunt excommunicandi, ut patet in c. Quicumque. de haere. lib. 6. §. inhihemus. ubi dicitur sic: Inhihemusque, ne cuiquam laice personae liceat publice, vel priuatum de fide cath. disputare: qui vero contrafecerit, excommunicationis laqueo innodetur: Eadem verba sunt in privilegio Alex. iv. Nouerit vniuersitas, &c. de hoc habetur plenius supra part. 1. q. 20. Vtrum liceat de fide publice disputare.

COMMENT. LXXXVII.

De materia huius questio. copiose dictum est supra par. 1. super q. 10. prater Doctorem in c. quicumque: §. inhihemus. de haeret. lib. 6. ubi de hoc agitur abunde, vide B. Thom. 2. 2. q. 10. art. 7. Alphonsum Castrum lib. 1. c. 19. de iusta haeret. punitione, et seq. & alios quos super dicta questione retuli.

QVÆSTIO XXXIX.

An Inquisitor procedere possit contra aduocatos, & notarios patrocinantes haereticis, &c.

Ricesima nona questio est: Vtrum inquisitor possit procedere contra aduocatos, notarios, seu scriptores, praestantes haereticis reuocantibus, receptatoribus, defensoribus, ac fautoribus.

A eorundem, parocinijs, vel iuuamen, & contra eos, seu alios homines, libros, vel scripturas auctoritate Apost. seu legatorum eius factas, in quibus processus facti contra praedictos, continentur, & eos cogere quatenus tradant ei?

Respondemus, §. sic: & primo patet de notarijs, & aduocatis praestantibus praedictis parocinijs, & iuuamē: vnde in c. si aduersus. de haer. dicitur sic: Si aduersus nos terra conserget, & infra: Quia plus timeri solet, quod specialiter iniungitur, quam quod generaliter imperatur: vobis aduocatis, & scriuarijs firmiter inhihemus, ne haereticis, credentibus, fautoribus, vel defensoribus eorundem in aliquo praestetis auxilium, consilium, vel fauorem: nec eis in causis, vel in factis, vel aliquibus litigantibus sub eorum examine vestrum patrocinium prebeat, & pro ipsis publica instrumenta, vel scripta facere nullatenus attētetis. Quod si contra praescriptis, ab officio vestro suspensos perpetua vos decernimus in famia subiaccere.

Et secundo patet de habentibus processus, seu scripturas praedictas. vnde in c. Vt commissi. de haer. lib. 6. dicitur sic: Vt commissi vobis, & infra: Nec non faciendi a quibuslibet assignari vobis libros seu quaternos, & alia scripta, in quibus inquisitiones factae, ac processus per quoscunque auctoritate sedis Apostolicae, vel legatorum eius habiti contra haereticos continentur.

Idem habetur per omnia de verbo ad verbum in praefatis litteris Apostol. Clementis, Alexand. & Urbani iv. Prae cunctis. §. nec non.

COMMENT. LXXXVIII.

Ex hac questione dua potissimum colliguntur assertiones.

Prima est: Inquisitores procedere possunt contra eos, qui haereticis, vel eorum complacitis praestant auxilium, fauorem, aut patrocinium.

Altera est: Inquisitores compellere possunt eos, qui habent processus, aut qualibet alia instrumenta facta contra haereticos, ut sibi ea assignent.

Quantum ad primam assertionem spectat, videndum est, que scripsimus supra par. 2. super c. si aduersus. de haeret. et alibi super praesentibus questionibus. secundum de partis. que hic non sunt inutiliter repetenda, & ideo altera est nunc breuiter declaranda.

Ac ante Bonifacium viij. quinquaginta sepe annis sancimus hoc ipsum de assignandis scripturis quibuslibet, & processibus factis contra haereticos. Alexand. iij. rescripto quodam incipiente: Cupientes. misso Fratribus Predicatoribus inquisitoribus haereticis prauitatis in Lombardia, et Marebia Lanuensibus, quod ipsum vidimus in archiuo inquisitionis Bononiensis. Et paucis antea diebus qua haec scriberemus ex Assisio allatum est idem authenticum rescriptum missum Fratribus Minoribus ab eodem Alexand. iij. in quo plenius quaedam continentur. ea vero pars, qua de hoc disserit, quia huic loco lucem est allatura, transferenda huc fuit. habet ergo ita.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Fratribus de ordine Minoru

Inquisitoribus haereticarum prauitatis in administratione sancti Francisci, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

CVPIENTES, vt inquisitionis negotium contra haereticam prauitatem sollicitudini vestre committatur ad Dei gloriam, & augmentum fidei catholicae, in vestris manibus feliciter perpetuetur, compellendi appellatione remota per censuram Ecclesie iustitiam per vos, vel per alios, quos ad hoc idoneos, vos, vel alter vestrum duxeritis eligendos omnes illos, qui scripta, vel instrumenta inquisitionis, vel ad eius officium pertinentia, per quoscumque hactenus facta, ac etiam facienda contra haereticos, credentes, receptatores, fautores, seu defensores eorum habent, vel habuerint, vt ea sine cuiuslibet difficultatis, seu dilationis dispendio, vobis, vel alteri vestrum exhibeant, &c. auctoritate presentium, vobis, & cuiuslibet vestrum contredimus facultatem. *hac ibi. Huius etiam privilegij meminit Gemianus, Franchus, & alij in c. vt commissi. de heret. lib. 6. Bernardus in lucerna verbo, inquisitor. s. 2. Repertorium inquisit. verbo, libri. s. nota quod inquisitores.*

Propria instrumenta contra se edenda in causa fidei

Ex hoc privilegio Perusinus, Franchus, & alij primi inferunt, & recte, in causa haereticis tenentur edere contra se Fiscali agenti propria instrumenta, ad intentionem suam, & accusationem fundandam, quaeuis regulariter de iure sit contrarium statutum, l. qui accusare. & l. vlt. cum ibi notatis per Doctores. C. de edendo. & hanc sententiam tenet Purpuratus in dit. l. in. C. de eden. numero 20. & Nicolaus Arlatanus tract. de haeret. notabili 12. incipien. Magnificus, Joanes Roias singulari 54. incipien. Ede re instrumenta. & faciunt notata per Angelum in l. per hanc. C. de tempo. appellatio.

Item edenda egera tertium.

Rursus haec sententia, quae quis teneatur edere in causa haereticis Fiscali agenti propria instrumenta, libros, & alias quaslibet scripturas, non modo habet locum, cum agit Fiscalis contra te, sed etiam cum agit contra quemlibet alium: tu enim poteris compelli edere contra illum tertium quidquid id negotium spectans habes. ita videtur probare glossa in dicto cap. vt commissi. verbo, quibuslibet. & quamquam id glossa non sentiret, adhuc verum est favore fidei: et quia si quis contra se edere tenetur propria instrumenta, multo maiori ratione, aut saltem pari tenebitur edere contra tertium, ergo si Tertius captus pro haereticis, librum haereticum, aut quid simile dedisse dicatur Sempronio, compellendus est Sempronius id non modo contra se, sed contra Tertium edere.

Item edendum quidquid iurare potest.

Denique non modo libros, & scripturas, sed quid iurare potest ad veritatem inveniendam favore fidei exhibendum est: quia dum Papa iubet, ut qualibet instrumenta exhibeantur, plane iubet, ut exhibeatur quidquid ad causam instruendam spectat: nam nomine instrumenti id intelligimus. l. i. ff. de fide instrument. itaque imagines, statuas, marmora, & similia, per quae in hac causa, aut investigari veritas, aut haberi potest, edendum est: cur autem olim ita sancitum fuerit, alibi docui, quae nunc brevitate gratia omitto.

An Inquisitor possit procedere contra scienter sepelientes haereticos in loco sacro.

Quadragesima quaestio est: Vtrum Inquisitor possit procedere contra eos, qui haereticos, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum praesumpserint scienter tradere Ecclesiae sepulturae.

Respondemus, sic; iuxta. c. Quicumque in principio. de heret. lib. 6. vbi dicitur sic: Quicumque haereticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum, scienter praesumpserint Ecclesiae tradere sepulturae, usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiae se noverint subiacere: nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publice extumulent, & proieciant huiusmodi corpora damnatorum: & locus ille perpetua careat sepultura.

Eadem verba habentur in privilegio Alexandri iv. Nouerit, &c.

COMMENT. LXXXIX.

Vnica est conclusio, videlicet, inquisitores possunt procedere contra illos, qui haereticos, credentes, fautores, & ceteros huiusmodi tradiderint Ecclesiae sepulturae.

Duo sunt in hac quaestione breuiter tractanda. Vnum erit de priuatione sepulturae: nam sepultura carena haereticis, & qui illis fauent.

Alterum erit, quae ratio possit Inquisitores procedere contra sepelientes.

Quantum ad primum spectat de priuatione ecclesiastica sepulturae, cum textu allato hic ab Eymerio, consentit textus in c. sicut ait. de heret. vbi Alexander in Concilio Lateranensi multis annis ante Alexandrum iij. haereticos, & eorum fautores, & alios similes sepultura priuauit, quod ipsum, & multi alij Romani Pontifices, aut sancti uerum, aut comprobauerunt.

Priuantur autem haereticis, eorum credentes, fautores, & ceteri Ecclesiastica sepultura multis rationibus. Primum, quoniam excommunicati discedunt, & in peccato mortali; & propterea in locis sacris non sunt sepeliendi, 13. q. 3. c. quibus.

Rursus, quoniam illi indigni sunt sepulturae, quibus orare non licet, ut late profegit B. Augustinus in lib. de cura pro mortuis gerenda: at pro haereticis orandum non est, cum consideret eos in peccato decedere. optima ergo ratione sepultura priuantur. Postrima enim causa cur ante Ecclesiam constituantur cimiteria, & defunctorum sepulchra est, ut viuentes introeuntes, & exiuntes, pro illis ad Deum preces fundant: hinc sepulchra (ut docet Augustinus praecitato loco) dicta sunt monumenta, quia monumentorum mentes, ut defunctorum recordentur.

Ita priuatio sepulturae magna poena est, & ignominia. l. unica. C. de his, qui parentes, aut lib. occid. Bald. conf. 426. incipiente: Praetermittenda. nu. 5.

rest. ite quia corpus non traditur sepultura. lib. 1. & Franciscus Ripa tract. de remed. contra pestem nu. 139. quibus adde de hac pena loquentes. Reperto. Inquisit. verbo, sepultura. Alfonso Castriam li. 2. c. 18. de usura heret. punitio. vers. ex ista pena. Syluestrum, & Tabiensem in sum. verbo, sepultura. amplius de hac re disserunt Ioan. Roias in singularib. fidei, singul. 181. incipien. Sepultura Ecclesiast. Condissalvus tract. de heret. q. 2. 2. num. 7. Paulus Fuscus lib. 1. de visitatione Eccles. c. 2. §. in m. 4. & alij per hos relati.

Quod si quandoq; de facto sepulti fuerint heretici, ex humeri debet, et procul ab iis; immo nunc cuburi, dumodo discerni, seu separari possint eorum cadauera, vel ossa ab ossibus, & cadaueribus catholicorum. c. sacris de sepult. & locus pollutus debet reconciliari. c. consuluisti. de consecrat. Eccles. vel ali.

Item si post mortem alicuius detectum est eum hereticum decessisse, qui velut catholicus erat sepultus, cum eius crimen in vita fuisset occultum, exhiberi debet, ut dicemus paulo post super q. 43.

Item non modo heretici formales, verum et credentes, fautores, receptatores, et defensores eorum sepultura priuantur; quod ipsum ad quoslibet suspectos, aut diffamatos de heresi decedentes trahendum est ob easdem causas.

Postremo, hoc ipsum de priuatione sepultura multo magis, q; in proximè citatis, locum habet in illis, qui in carceribus pro heresi, aut heresis suspitione detentis, seiplos occiderunt, quoniam imprudentes ceciderunt, & in manifesto mortali peccato decedunt.

Quid aut sit tradi Ecclesiastica sepultura, aut ea carere, docet Archidiaconus in c. quoniamque de heret. lib. 6. in verbo Ecclesiastica sepultura.

Sed alterum iam caput susceptæ disputationis est declarandum, videlicet, quo sit accipiendum, quod hic tradit Eymers. dum dicit Inquisitores posse procedere aduersus eos, qui hereticos scienter sepeliunt: nã textus per Eymericum citatus ex c. quicumque, de heret. lib. 6. solum inbet, ut is, qui hereticos, & ceteros de quibus ibi sepeliunt, eosdem publice extirpent, & nec ulterius videtur quidquam Inquisitoribus concedere.

Sane neminè hactenus vidi, qui hac diluerit. de primo posset hic quispiam dicere, Eymericum hoc velle, ut Inquisitores possint procedere contra eos, qui sepeliunt heret. cogentes eos, ut proprijs manib. extirpent huiusmodi damnatorum cadauera. quæ expositio quamuis textui conueniat, non tamen conuenit in situ auctoris, cum hoc ipsemet Eymericus nominatim deinceps doceat. q. 18. & imprudens esset bis idem repetere.

Quare verius est hoc velle hic auctorem, ut scilicet Inquisitor possit contra sepelientes procedere, tãquam contra suspectos de heresi: nam præterquam quod illi, qui ita hereticos sepeliunt, sunt ipso iure excommunicati, & tenentur proprijs manib. exhibere quos sepeliuerunt; amplius ex hoc facto incurrit heresis suspitionem: nam qui scienter sepelit eos quos Ecclesia, ut hereticos, aut de heresi suspectos persequitur, & damnat, quamuis aliud animo gerat hoc facto indicare, ac profiteri videtur, aut non debuisse Ecclesiam tales sepultura priuare, aut pro ho-

reticis, & eorum credentibus, & ceteris esse orandum, eum nre catholicorum eos sepelias, aut aliud simile: nre suspicio heresis: proculdubio oriatur. atq; hæc sententia colligi potest ex illis textus verbis: Vsq; ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententia seauerint subiaccere. tandem enim sicut excoicatio nec idonee satis fecerint. per satisfactioem autem, & abiurationem, & canonicam purgationem possimus intelligere eam abolendam. §. presentia. & c. excommunicamus, l. §. qui aut. de heret. in qui abiurat, vel se purgat, & iniuncta sibi malata adimplet, idonee satis facit. manifestum est aut, abiurationem, & canonicam purgationem non in eis nisi suspectis, vel diffamatis de heresi, et hoc videtur sentire Archidiaconus in dicto. c. quicumque heret. lib. 6. verborum idonea. ¶ dum citat dictum §. si autem. in c. excommunicamus. de heret.

Non aut hæc suspicio sit tantum leuis, an etiã vehementer ex personarum qualitate pensandum erit iudici peritorum. Hoc tamen pro explorato habeo, eum vehementer fore de heresi suspectum, qui de facto hereticum, aut suspectum ab Ecclesia notatum, & italem persecutus, scienter sepeliret, nisi probabilis aliqua ratio in eius excusatione afferri posset.

quis verò hereticus, aut credentem, aut factorem aut ceteros huiusmodi mortuos deprehendat in his locis, in quibus non possit facile eos ad legitimos iuices deferre, tunc terra non sacra condere potest, ne cadauera insepulta aerem corrumpant: neque ex hoc inrebitur ullam penam, nec contrahet ullam heresis suspitionem: nam in bonum facit finis: & hoc nec est tradere Ecclesiastica sepultura, ut precipitò loco docuit Archidiaconus: rem tamen cum poterit indices fidei referre debet, ut illi quid factu opus sit, statuunt.

Postremo eadè illa suspitiones, quæ oriuntur, quoniam quis sepelit hereticum, credentem, aut alium huiusmodi, nascuntur aduersus eum, qui celebrat eorum exequias more catholicorum, quando is hereticus, aut suspectus alibi est defunctus, verò gratia, Genus, aut alibi, ubi heretica viuunt, & creditur.

Idè sentias de illo, qui hereticorum cadauerum cineres, ossa, vestes, aut similia furatur, & custodit: hic enim verisimiliter putatur credere, cum qui iudicio Ecclesie damnatus est, sanctum esse; quod inducit heresis suspitionem, de quo vide Eymeri. par. 2. q. 15. versic. Vigessimus nonus error. & quo scripsi super q. 53. supra par. 2. circa finem. versic. Quintum est. Atque hoc esse videtur proculdubio Eymericum situm in hac questione.

Q V A E S T I O X L I .
An Inquisitor possit procedere contra reuentes iurare incausa fidei, &c.

Vadagesima prima questio est: Vtrum Inquisit. possit procedere contra illos, qui iurare coram eo de dicenda veritate in causa fidei requisiti, contumaciter renuerint?

Quid sit idonee satisfacere.

Apud Archidiaconum, est in verbo condignationis.

Quando hereticus licet possit terra condi.

Celebrat exequias pro hereticis, & eorum ossa custodit, suspensus de heresi.

E

Respondemus, q̄ sic iuxta c. Excōmicamus
 itaque. extra de h̄eret. §. adijcimus. vboquēdo,
 q̄ testes compellantur iurare, sequitur c. Si qui
 vero ex eis iuramenti religionem oblatione
 dānabili respuentes, iurare forte nolunt, ex
 hoc ipso tamquam h̄eretici reputentur De hoc
 Ioan. And. in nouella super eod. c. Item est
 error Valdensium, qui dicunt iuramentum esse
 peccatum mortale: fecus si dubitant iurare ex
 quadam honestate, tandem obtemperat.

Supra pag.
101.

COMMENT. XC.

EX hoc solo quod contumaciter iurare muunt.
 contrahunt h̄eresis suspicionem, immo: ero tā
 quam h̄eretici reputantur, vt dicit text. h̄ieb Ey-
 mero citatus: videntur. n. sentire iuramentum es-
 se illicitum: quod sentiunt Valdenses, quod p̄uit a-
 pud Eymericum, par. 2. q. 14. vers. tertius err.

Recusantes
iurare, quan-
do h̄eretici,
& quādo nō.

Quem errorem grauius confutat B. Thom. 2. 2.
 q. 89. art. 2. & Domin. Sotus lib. 8. de iur. & iure,
 q. 1. art. 2. Syluester in sum. verbo iuramentum 1.
 & eodem verbo Tabilensis. Nauarrus in manali,
 c. 12. nu. 4. & alij, quos in remanifesta omittit.

Et profecto textus in c. Excōmicamus 1. §. adij-
 cimus. vers. Si quis vero ex eis. de Valdensibus ac-
 cipientibus oīno videtur, qui tempore Innocentij II.
 (sub quo in Conc. Later. factum est decretum eius a
 canonis) iam erant exorti, vt dixit copiose supra p̄-
 te 2. super q. 14. & tenaciter hunc errorem prohibe-
 bantur de non iurando in aliquo casu. Ad cognoscē-
 dum ergo aliquem h̄eticum de secta Valdensium
 hoc erat euidentis argumentū, sicuti Hosliensis, et
 ceteri communiter canonisti docent in predicto c. e-
 xcommunicamus 1. §. adijcimus. de h̄eret.

Non tamen essent h̄eretici, qui ex quadā honesta-
 te recusent iurare, vt docet hic Eymericus in fin;
 quales sunt clerici, & religiosi ceteri, si quadā sim-
 plicitate putarēt non esse licitum eis iurare etiam in
 causa fidei coram inquisitoribus absque superiorum
 suorum licentia; cum tamen fauore sibi iurare de-
 beant, & et in alijs casibus, quos refert Rayner. in
 sum. verbo, iurare. & Syluester, verbo, iuramentū
 2. q. 3. nu. 3. & in causa fidei omnes cōpelli possunt
 ad testimonium ferendum, & ad iurandum de veri-
 tate dicenda, vt alibi plenē diximus, & tradit Ey-
 mericus paulo post q. 62.

QVAESTIO XLII.

An Inquisitor possit procedere contra delatos, qui aliō se transtulerunt, &c.

Quadragesima secūda quāstio est: Vtrū
 inquisitor possit procedere cōtra eos
 qui extra partes iurisdictionis Inqui-
 sitori subiectas, domicilium transtu-
 lerunt, vel aliās se absēderunt, delatos de h̄reti-
 ca prauitate, vel extra iurisdictionem Inquisito-
 ri delinquentes, in sua nunc existentes?

A Respondemus, q̄ sic: iuxta c. Vt commissi. in
 princip. & iuxta c. Cū contumacia. de h̄er. lib. 6. In
 c. vt cōmissi. dicitur sic: Vt commissi. & infra:
 Et contra illos, quos in prouincia; in qua vobis
 inquisitionis officium est cōmissum, h̄eresis cri-
 men constiterit commississe (licet ad alias partes
 se transferendo duxerint) procedendi.

Supra pag.
108.

Idem habetur per omnia de verbo ad verbū
 in pr̄fatis litteris Apostolicis, Clementis, & Vr-
 bani iv. Pr̄ cunctis. §. Etiam contra illos.

B In c. Cū contumacia. dicitur sic: Cum contu-
 macia (in causa pr̄sertim fidei) suspiciōem pr̄-
 sumptionem adijciat vehementē, si suspēctus de
 h̄eresi vocatus à vobis, vt de fide respondeat, ex-
 cōicationis vinculo (pro eo, q̄ parere subterfu-
 git, aut contumaciter se absentat) per vos fuerit
 innodatus: quā si per annum aīo sustineat perti-
 naci, extunc velut h̄eticus condemnetur.

Supra pag.
101.

Etā potest procedere contra eos, qui licet ex-
 tra iurisdictionem inquisitoris istius deliquerint,
 nunc autem in sua sunt: quia h̄eticus vbi inue-
 nitur, ibi conuenitur. ad hoc Ioan. Andr. in c. Vt
 commissi. in principio.

COMMENT. XCI.

Dvo axiomata complectitur hic Eymeric. Pri-
 mum est: Inquisitores procedere possunt con-
 tra eos, qui in sua prouincia deliquerunt, & ad aliā
 se transtulerunt.

Alterum est: Item possunt procedere contra eos,
 qui cum alibi deliquerint, in sua prouincia nunc mo-
 rantur, ibi: Etiam potest procedere,

Quae in hac quāst. traduntur ab Eymero exi-
 tis Pontificum responsis collecta, fusius explican-
 tur in Concilio Narbonensi c. 19. 20. & 21. vbi et
 potestas procedendi contra absentes, & modus quo
 procedatur, luculenter tribuitur, & pr̄scribitur in
 hac verba: Si qui vero culpabiles, vel suspēcti ad
 vestram pertinentes inquisitionem, pr̄sentes,
 nec sint, nec fuerint, & infra competentē termi-
 num eisdem à vobis perēptorie assignatū, & per
 Ecclesias publicatum non euauerint compare-
 re, vel se legitimum excusare, contra eos tamquam
 contra pr̄sentes non dubie procedatis.

Inquisi-
toribus

procedat

absentibus

Cap. 11.

Ad Inquisitionē quippe vestram eos intelligi
 mus pertinere, qui vel infra ciuilem inquisiti-
 nis limites deliquerunt, vel domicilium ibi ha-
 bent, seu habebāt, quando inquisitio cōcepta fuit,
 vel cū ibi morarētur occasione ꝑ officij ciuilem
 que publici, seu priuati, vel eertū domicilium nō
 habētes ibidē inuenti, citati fuerunt à vobis, siue
 illis per quācūq; cautionē adstrictis; siue non.
 inquisitionē contra eos facere incepistis, vel eis
 purgationē forsitan indixistis. Si quidē contra ta-
 les pr̄sentes, vel absentes potest is p̄cedere, ac de
 betis: nisi forte rōne delicti maioris, seu minoris
 cōmissi alibi, vel rōne domicilij, vel alia de pr̄-
 dictis, inquisitores alij procedere ceperint cōtra
 illos. Etenim cum in locis diuersis, & per Inqui-
 sitores diuersis Deo auctore inquisitio celebret
 tutius & salubrius est, ut q̄sq; culpabilis in qui-
 buscūq; ꝑ locis deliquerit, vni, & illi inquisitori
 perma-

Cap. 11.

re

di

ju

g

m

a

b

c

e

f

h

i

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

permaneat obligatus, à quo primo ex aliqua de causis præscriptis, sine fraude, & sine periculo negotij, & animarum fuerit occupatus.

Ita tamen vt inquisitores ceteri, quicquid de illo nosse poterunt, inquirant nihilominus, & scribant inquisitoribus illis, quibus idem culpabilis sit adstrictus: sic enim quasi vir vnus pugnat, & vincetis. hætenus ibi.

Huc spectant quæ tradit Guido Fulcodius in cõsultationibus ad inquisitores, quæ s. quem retuli supra ti. de forma citandi absentem nu. 13. §. Si autem reperitur. vbi tradidimus multa ad hanc questionem intelligendam spectantia.

Quonia vero nec proxime citato loco, nec in modo processum fidei terminandi quanta fortassis oportebat distinctione egimus de modis procedendi contra absentes, proinde breuiter est hic explicandũ.

Res hæc tota Hispanensi quadam prima instructione c. 19. præscripta est inquisitoribus Hispaniæ, quæ latine tamẽ redditam referre placuit, nec enim puto ulterius in hac causa è me, aut ordinarius quicquam dici posse. habet autem ita:

Similiter decreuerunt, vt cõtra culpabiles in dicto hæresis crimine si absentes forent, inquisitores procedat, citando præfatos absentes per publica edicta, quæ publicari faciãt, & affigi ianuis Ecclesiæ principalis illius loci, vel locorum, in quibus morabantur.

Possunt autem inquisitores fabricare processus contra absentes vno ex tribus modis. Primo secundum formam c. Cum contumacia. de hæret. lib. 6. videlicet citando, & admonendo absentes, vt compareant se ad defendendum, & respondendum de iure suo super certis articulis fidei causam contingentibus, & super certo hæresis crimine, &c. sub pœna excommunicationis cõ suis admonitionibus informa. Quod si non comparuerit, iubebunt promotori Fiscalis, vt accuset eius contumaciam, & petat literas seu libellos magis, aggrauates, quib. denũtiatur, q. si per spatum vnus anni perseuerauerint in sua pertinacia & cõtumacia, declarẽt illos hære. in forma iuris. Et hic processus est magis tutus, et minus rigidus.

Secundus modus est, q. si inquisitoribus visũ fuerit, delictum contra aliquem absentem debere plene probari, citent illum per edicta, sicut dictũ est, vt veniat responsurus, & dicturus super iure suo, ostensurus suam innocentiam infra triginta dies, in tribus terminis diuisis, vnicuiq. termino decem dies tribuendo: vel cõcedant illis aliud longius tempus, si expedire viderint iuxta distantiam seu locorum intercedentem, in quibus præsumitur, vel præsumi debet habitare prædictos citatos: quos citare debent ad omnia processus acta vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiue: quo casu si reus non comparuerit, accusabitur eius cõtumacia in omnibus edicti terminis: recipiantq. Inquisitores eius denuntiationẽ, & accusationẽ à Fiscalis, conficiantq. processum in forma: quib. absolutis, si delictum visum fuerit sufficienter probatum, poterunt absentẽ condemnare, eo amplius non expectato.

Tertius modus, qui in conficiendo processu

coni absentes obseruari potest, hic est, vt si in inuigilatione processus facti in Inquisitione reperit præsumptio hæresis contra absentem, tam delictum non videatur plene probatum, possit inquisitores decernere edictum cõtra talem absentem notatum, & suspectum de crimine hæresis, & iubere ei, vt infra certũ tempus compareat ad se liberandum, et canonice purgandũ a dio errore, seu delicto: eo addito, quod si non comparuerit ad recipiendam, & præstandã prædictã cononicam purgationem, vel non se liberauerit, vel purgauerit, habebũt ipsũ pro conuicto, & procedentque ad faciendum, quod iure fieri debet. Atque hæc processus forma est aliquãtulum magis rigida: ceterum iure recte nititur, & inquisitores prudentes, & litterati eligent modũ qua magis tutum iudicauerint, & melius viderin in practica posse vsurpari iuxta diuersitatẽ cauarum, qua sese offerre poterũt. hætenus ibi.

Quod si queratur, an expediat, cũ absentes sunt rei diuersos a diuersis fidei iudicib. fieri processus contra eos: breuiter respondeo id nõ expedire: quia si diuersi processus fierent, posset quandoque cõtingere, vt quidam iudices absoluerent, alij vero damnarẽt, & de facile discordia oriretur, aliaque non leuia in animoda, quæ diligenter sunt in hac causa præcauẽda.

Quare tutius est, vt is inquisitor processum coniciat, qui præuenerit, in iudicio: ceteri vero ad illũ transmittant quicquid habet actorum in suis inquisitionibus aduersus illum reum. ita prudenter ac subtiliter cautum est in Valladolidiana quadam instructione anni Domini MCCCCXXXVIII. c. 8. & perpersipit etiam non obscure concilium Narbonen se capitulum, cuius verba paulo ante retulimus in hoc eodem commentario.

Iam quantum spectat ad secundam conclusionẽ de puniendo, & capiẽdo hæretico, qui alibi deliquit, obseruandum est, generalem esse regulam, delicta ibi esse punienda vbi sunt commissã, non ubi: itaque cõmittens homicidiũ Bononiæ, tutus erit Ferrarię, nisi ibi habet domicilium. c. vlt. de foro compet. c. 1. de rapto. c. ibi semper causa. 3. q. 6. et in auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi oport. quia in quo loco quis per delictum dedit malum exemplum, ibidẽ debet per punitionẽ debitas luẽdo penas satisfacere.

Hæc tamen regula multis modis fallit, de quibus Socinus, & alij. Sed omisso ceteris, qui nõ pertinent ad hoc institutum, non habet locum in hæresi: quia vbique hæretici capi possunt, & puniri, Bal. in l. et si excepta. C. de malef. & mathe. Cardinalis in clem. 2. §. denique. q. 9. de re iud. Carverius tract. de here. nu. 153. itẽ quæ hæreticus. Socinus regula 220. incipiente: Delicta extra territorium, in prima fallentia. Jacobus de Rauenna in l. 1. C. de sum. trin. et fid. cath. glos. in c. vt commissi. de hære. li. 6. verbo procedendi. Repertorium inquisitorũ verbo, absens. Simancas de cath. in s. tit. 2. nu. 12. ex quibus patet veram esse hanc EymERICI conclusionem.

Num autẽ in hoc casu reus sit remmittendus dictum est abundẽ supra in hac 3. par. nu. 131.

Tertius modus procedendi contra absentes.

An expediat fieri diuersos processus cõtra aliquem

Vbi quis deliquit, ibi puniendus.

Hæretic* vb que capi, & puniri põ.

An Inquisitor possit procedere contra mortuos.

Vadragesi materia questio est: Inquisitor possit procedere contra mortuos qui ante mortem vel post delati sunt eisdem de heretica punitate?

Relat. supra pag. 104.

Anto. Gomez to. 3. varia resol. cap. 1. no. 71.

Respondeo sic iuxta c. Filij. de heret. l. 6. ubi dicitur sic: Filij vel heredes illorum qui in agridudinis lecto decumberent, petierunt hereticos consolaturus, ut ab eis per manus impositionem consolationem reciperent secundum consuetudinem eorumdem; si quoviam fuerint uniuersis carnis ingredi, ad probandum ipsi defuncti consolationem illam; immo rursus desolationem non sane mentis effectum scepserint, vel post perditam iam loquelam cum tamen moris sit, ut dicitur apud eos, quod nullitaliter consolentur, qui non sit sane mentis, & in mortiam habeat ordinatam, admitti non debent si dum vivebant diffamati erant de heresi, vel suspecti: aut legitime confiteris, quod sane multis existeret, huiusmodi hereticos petierunt: alicui admitti poterunt predicti filij, vel heredes ad probandum, praemissa non tamen per uxores filios, familiares vel de suis aliquos: sed per testes alios fide dignos & specialiter fidei zelatores.

Idem habetur de verbo ad verbum in litteris predictis Apostolicis Urbani, & Alexandri iij. Olim & in c. Accusatus, in eo vero, de heret. lib. 6. De hoc plenius Archidiaconus super ca. Filij, de heret. lib. 6.

COMMENT. XCII.

Num est axioma, videlicet, Inquisitor possit procedere contra mortuos huius criminis, reos, quod quibus modis contingat, paulo post aperiam in hac eadem questione.

In hac questione tria mihi sunt breuiter tractanda. Primum, quanto tempore duret hac actio procedendi contra mortuos in hac causa, aut inera quantum tempus extinguatur, est enim hac res cognitum necessaria, & valde frequens.

Alterum est, in quibus locum habeat, an in solis hereticis, an etiam in fautoribus, receptoribus, & similib. nam hec proprie spectant ad EymERICI institutum hoc loco.

Tertium & postremum erit, cum proceditur contra mortuos, quis sit ordo seruandus, & qualiter sententia pronuntietur.

Delicta morte extinguuntur, locus tamen in heret.

Quantum ad primum, scinet, animaduertendum est, regulam esse generalem, p morte delinquentiu extinguuntur etiam delictum, & omnis actio contra illud sine intentu iam sine intentanda valet, ita ut postea nullus aut a c. sari aut puniri possit. l. 2. et 3. c. si reus vel accusator mort. sue. l. vlt. c. de bonis eoru qui sibi mort. consci. l. in senatus. s. si pro: r morte. ff. ad senatuscon. Tr. pillia. c. peruenit. c. eam sam qua. el secundo, qui filij sine legit. c. quorunda. dist. 23. & ratio est, quoniam mors omnia soluit. auth. de nuptijs. s. deinceps. l. de facto. ff. de pub. iud.

A. In crimine tamen laese maiestatis diuine vel humana speciale est, ut morte non extinguatur, id est ob immanitatem facinoris ad maiorem eius detestationem accusatus. s. in de heret. lib. 6. c. filij. vbi gl. eo. i. c. c. si quis Episcopus: extra de heret. vbi communiter Doctores, & concilium Biturrense, c. 18. p paulo post citabo.

His ita positis, videamus intra quos annos possit Inquisitor contra hereticos defunctos procedere, sed ut questio hac melius intelligatur, apertioris doctrinae gratia distinguenda est: nam bifaria potest esse actio, scilicet ad effectum confiscandi bona seu potius declarandi iam confiscata, ut a tertio possessore auferatur, & sacro Inquisitionis officio applicentur. Secundo potest agere ad effectum, sine damnandi memoria defunctorum declarando eos hereticos decessisse, & velut tales penas hereticorum incurrisse, ex quo tandem sequitur alius effectus, ut eoru cadauera seu ossa exhiberentur & extra locum sacrum proiciantur, aut comburantur.

Quantum ergo attinet ad primam partem, videlicet, cum agitur ad effectum confiscationis bonorum Bart. & Salyc. in l. 2. c. de apostatis. Hippolytus & Mansilius sing. 306. incip. Bona delinquentis, & alij quos ibi refert, dicunt, Inquisitores non possunt inquirere contra hereticos defunctos, quoad bonorum publicationem post quinque annos, a morte delinquentis computandos. Hos sequitur Rom. sing. 436. incipiente. De crimine. Idem tenet glossa in l. Manicheos. c. de heret. verbo, subire, & Ang. in s. inter dum, iustit. de heret. qua ab intest. deser.

Verum Panormitanus in c. cum nobis. de prescrip. nu. 9. & ibid. Fel. nu. 11. & Ant. Gomez to. 3. varia. resol. c. 14. num. 3. versi. nec obstat text. ita distinguunt: Cum bona hereticorum defunctorum applicentur fisco saculari, post quinque annos non possunt Inquisitores procedere contra defunctos, quoad ad hunc effectum, iuxta textum in l. 2. c. de apostatis, & in l. 2. c. de velib. ab. com. quod si bona adiu dicentur fisco ecclesiae, tunc spatio quadraginta annorum durabit hec actio, atque ita monent intelligendum textum in c. 2. s. 2. de prescrip. li. 6. vbi dicitur, bona hereticorum defunctorum praescribi per filios vel heredes catholicos spatio quadraginta annorum, dummodo ea possederint bona fide.

Hac tamen distinctione non obstante, verior mihi sententia videtur, indistincte asserere durare hanc actionem quoad effectum confiscandi bona per quadraginta annos, siue applicanda sint fisco saculari, siue fisco ecclesiae.

Primum, quoniam in delictis ecclesiasticis coeundis dispositioni iuris canonici si adum est, potius quam iuris civilis: manifestum est autem hoc crimine esse ecclesiasticum, c. vt Inquisitionis. s. prohibemus. de heret. lib. 6.

Rursus, quoniam cum in detestationem tanti criminis constitutum sit, ut bona etiam post mortem publicentur, sanè dicendum erit ad quadraginta annos hoc extendi, iuxta textum in dicto c. secundo, de prescriptio. li. sexto, vbi indistincte loquitur. Papa de hac confiscatione, nulla facta mentione de fisco seculari vel ecclesiastico: quare indistincte est is textus accipiendus, l. prima. s. generaliter. ff. de lega. prescrip. qua.

Ob deplora... dicitur... contra...

Quo... re... causa...

Dicitur...

heretico... omni... pro...

Hieronymus Gigas tract. de crimine lese maiest. li. 1. ti. qualiter in crimine lese maiest. procedatur. q. 22.

Hac accusatio filijs, uel heredibus, uel alijs quorum interese memoriam defuncti non damnari, no- tificanda protinus est, qua in re diligentissimos esse oportet inquisitores, & videre omnino debent, an sint aliqui defuncti descendentes, ut personaliter citetur ad defendenda rei memoria. instructio Madriliana anni MDLXI. c. 61. Aretinus in §. interdum. inst. de heredit. qua ab intest. deseritur. Et praescripsit nominatim concilium Biterrense c. 18. in haec uerba. Ad haereticorum seu credentium condensationem, qui non fuerunt canonice reconciliati ante mortem, citatis eorum heredibus, sine alijs qui de iure citandi fuerint, & coacta eis opportuna copia defendendi, si iudicialiter procedatur. haec ibi.

Ne quis autem accusationem aut ignoratiam causari possit, per publica edicta, addito legitimo termino ad comparandum, citandi quoque erunt filij, aut heredes defuncti, aut quicunque alij quorum interese possit, ut ad defensionem legitime proponenda accedat.

Et termino elapso si nullus ex praecatis comparuerit, inquisitores defensoris causae constituet, uel uolunt, si dele, & negotio idoneum, qui pro defuncto legitimas excusationes, & defensiones proponat, ut que huic similiter accusatio, & testificatio contra defunctum communiabitur, in iudicio ei uel secretum obseruet negotiorum; cum aduocatis sancti officij solu coferat. & ita fieri processus iuris, & ordine debito obseruato.

Quod si comparuerit, admittendus est ad memoriam defendenda; nec refert an is qui comparuit ad defendendum in hac causa sit etiam de haeresi notatus, aut inquisitus, aut in carceribus detentus: quia cum fieri possit, ut & defunctus, & hic qui comparuit inquisitus liberari possint ab ea iudicij, & accusationis instantia, profecto ne cui praedictum fiat, cedendum huic est (cum sua quoque inter sit) ut ad rem defunctum excusationem admittatur. quod Madriliana instructio praecitato loco recte constituit.

Illud praeterea quaesitum est, an quilibet sine delicto audiendus sit qui uelit in memoriam, & famam defuncti defendere. Similiter de catho. inst. titu. 18. nu. 15. quae uilibet esse admittendum non improbat, si modo probabilis defensionis causam affirmat: nam & unicusque Deus mandauit de proximo suo, & natura inter omnes homines cognationem quadam constituit: & in omnibus rebus, praesertim fidei, & religionis omnes sumus fratres in Christo: & postremo quia humanitatis ratione cuiuslibet appellatio pro homine ad mortem damnato admitti solet, nec quaeritur cuius inter sit: multo ergo magis admittenda pro defuncto defensio est, qui se defendere nequit. Equidem huic sententiae libere accedo.

Obseruandum etiam scisco diligenter, quod capite quodam quarto Abulensis instructionis anni MCCCCXCVIII. sancitum extat, ut processus contra defunctum breui tempore conficiatur, nec in causa supersedeant inquisitores ob defectum probationum; nisi forte sit uersimile quod intra breue tempus, alia probationum genera superuenit; cum uero plena probatione reus conuictus non fuerit, pro- tinus absolueudus est. Rationem huius decreti pro- fecto iustissima addit praecitata instructio: quoniam

nisi ita fieret, filij forte, & filiae eius defuncti, cuius causa agitur, si diu in ea supersederetur, interim non inuenirent cum quibus matrimonia contraheret, nec possent dispo- nere de bonis a defuncto relictis.

Quod si fortassis post absolutum defunctum alij contra eum testes superuenirent, tractari denno causa possit. nam in hoc crimine fauore fidei (ut alibi copiose diximus) sententia lata non transeunt in re iudicata, priora uero testimonia vim suam integra conseruabunt, & cum his, quae superuenierint conueniant.

Quamuis enim perempta instantia, pereant acta ordinaria, quae instantiam illam respiciunt, ut fidei iussoris datus, citatio, lites contestatio, & id genus alia, l. properandum. §. si quidem. ubi Bartolus, & alij §. de iudicij. l. cum lite mortua. ff. iudicati solui. ea tamen acta, quae concernunt lites decisionem, ut sunt confessiones, attestations publicae & coram iudice, & similia tendentia ad probationem iuris, & merita causae, non pereunt. l. iubemus. §. de libe- rali causa. l. properandum. §. ult. §. de iudi. & pro- pterea fidem faciunt in alia instantia, & causa ten- dente ad eundem effectum cum prima. ita singulari- ter, & uere docet Alexander consi. 57. incip. Visa petitione. li. 1. notant communiter canonistae in c. causam qua. cl. 1. extra de testibus, & doctores in l. is apud quem. §. de edendo. & haec est uera, commu- nis, & us recepta sententia, quam proficitur, quos praecitato loco adducit Alexander.

In hac causa cum agitur contra defunctum, ple- nior & clarior probatio exigenda est, quam cum pro- cedatur contra uiuentem, & ratio in promptu est, quia defunctus se defendere nequit, quare in praeci- tata instructioe Abulensi anni MCCCCXCVIII. c. 4. rectissime statutum est, ut absq; plena probatione ad damnanda memoria & fama defuncti procedatur.

Tametsi uero sufficiens probatio habeatur con- tra aliquem defunctum ad eius famam, & memoriam co- denandam, nihilominus tamen non debet fieri honoru- sequestratio: quae cum sint iam apud terrios possesso- res, non debent illis spoliari donec defunctus fuerit haereticus declaratus, & possessores honoru in iudi- cio uicti atq; hoc est iuris rationi consonum ut recte testatur si adriliana instructio an. MDLXI. c. 61.

Cum reus moritur priusquam eius causa esset ab- soluta, & finitus processus, quamquam ille confessus esset, si tamen talis confessio non plene satisfacerebat depositionibus contra eum in processu habitis, & praeterea uiuens non poterat ad reconciliationem recipi, similiter id notificandum est filijs, aut heredibus eius, aut alijs quorum interese eum defendere, & illis defen- dere uolentibus, danda copia est accusationis, & te- stificationis, ut supra dictum est. et quicquid legitime ad defuncti defensionem proposuerint, audiendu, et ad- mittendum est. huic spectant tradita per Aretinu in §. interdum. in §. de heredi. qua ab intest. deseritur.

His ita positis, et rite obseruatis, aut absoluendus est defunctus, aut contra memoria eius, & fama co- denanda: si absoluendus fuerit, sententia absolutoria publice pronuntiari debet, idq. optima ratione fieri oportet, quoniam cum ceptum est procedi contra de- functum, publica edicta proposita fuerunt, ex quib. constitit populo, quod inquisitores procedere uolebat

Etiā abso- lutio defuncto tractari de- nuo causa po- test, si proba- tiones super- ueniant.

Acta in vno iudicio in alio faciunt fidem.

Cetera defun- ctum plenit- er exiguit pro- batio, q̄ con- tra uiuentem.

Bonorum se- questratio cur non fiat.

Si reus m- riatur anteq- eius causa f- niatur, q̄ id agendum.

Cum defun- ctus est absol- uendus quali- ter sit senten- tia pronuntia- da.

Non con- uentio

Non con- uentio

Non con- uentio

Non con- uentio

Non con- uentio

Non con- uentio

Non con- uentio

Statua defun-
cti ab solu-
ti non est pro-
ducenda.
Statua defun-
cti damna-
nda
est in publica
fidei actione.

ad damnandam famam, & memoriam ei usque ut er-
go quoquo modo fieri potest famam restituitur, pu-
blice nuntiandus est absolutus.

Ceterum hoc casu nec defuncti statua in publicum
producenda est nec errores de quibus accusabatur,
nominatim referendi sunt, cum probati non fuerint.
atque haec rectissime ut cetera sancit Madrilian-
na instructio anni MDLXI. c. 6.

Contra vero fiet si damnata fuerit defuncti me-
moria: nam in primis imago seu statua eius, qui da-
natur, in publicum produ- enda est (cui maioribus
characteribus descriptum affigitur nomen illius de-
functi, cuius memoria damnatur) & praeterea co-
ram illa, ac si defunctus ipse uiuens, et praesens,
esset, recitantur omnes articuli heretici seu ha-
reticales, facta ite seu opera hereticalia, quae legiti-
me probata fuerint contra defunctum, eo modo quo ge-
sta sunt ab illo, qui damnatur, sicut in concilio Constā-
tientiensi factum fuisse videmus, & obseruatum contra
Joannē Vicleff, cuius memoria damnata fuit, &
articuli eius reprobandi se. 8. ut paulo post apparebit

Statua defun-
cti damna-
ri traditur.
curia secula-
ri traditur.

Haec defuncti statua per sententiam curiae secula-
ri traditur, quam iudex secularis deinde comburit,
ac combussisset defunctum illum si vixisset, & per-
tinax decessisset.

Statua eius
qui se occi-
dit an produ-
cenda.

De illo, qui in carcere pro haeresi detentus, se ip-
sum interfecit, dubium videtur, an eius statua pro-
duci in publicum debeat, & curia seculari tradi: et
verius quibusdam apparet illius velut impeniten-
tis statuam in publicam actionem producendam, et
curia seculari tradendam: quod Ioannes Roias as-
seruit trac. de haeret. par. 2. assertione 14. nec ratio-
ne id caret: nam conscientia criminis sibi mortem con-
seuuisse putandū est, & eo ipso crimen confiteri vi-
detur, ut Cynus scripsit in l. 2. c. de his qui testa-
mon. facere possunt, q. 4. & Godesialus tract. de he-
ret. q. 22. nu. 1. & Simancas de catho. instit. tit. 18.
nu. 1. & Montaluis in legibus Hispanis septipar-
ti is, partita 7. tit. 1. l. 24. & ceteri per hoc relati.

Quare nisi filij aut heredes eius qui se interfecit
aut alij quorum interest, probauerint reum non
se interfecisse criminis conscientia (quod equidē in-
dizio meo difficulter probari potest) ille perinde pu-
nietur, ac si eius haeresis plene probata fuisset, quod
re. Te precitato loco Simancas sensit.

Atque hoc ipsum Simancas, & Ioannes Roias lo-
cum habere consent in eo, qui post plenam confessio-
nem sibi manus intulit: nam eius confessio post necē nō
ualebit ad eum excusandum aut tuendum: nam, &
Iudas confessus fuit crimen, quia tamen laqueo se
suspendit, neque confessio neque penitentia quid-
quam ei profuit, cap. Iudas, & cap. nihil. de penit.

Vfus produ-
cendi statuas
in sancto offi-
cio.

Quod sit queras, an quae de statua producenda,
& relaxanda seu tradenda curiae seculari, & com-
burenda praediximus, alio iure sunt constituta, re-
spondebo, id mihi non constare, nec videri rem admo-
dum antiquam, ut dixi supra super. 13. modo proces-
sum si dei terminandi, circa finem: iure enim solum
caueatur, ut defunctus exhumetur eiusque ossa ec-
clesiastica sepultura priuentur. c. quicumque, de he-
ret. li. 6. & in concilio Constantiensi, sessi. 8. nihilo-
quinius tamen res est valde apta ad defunctorum me-

moriam damnandam, & timorem incutiendum: ideoque
in hoc, ut in ceteris, quae lege definita non sunt, con-
suetudo sancti officij pro lege seruanda est, nec sine
periculo hoc rejicere liceat, ut improbare, sicut latius
alibi de hoc differendo, ostendimus.

Sed proponamus iam tandem formulam senten-
tia pronuntia idē contra huiusmodi defunctos, &
omissis ceterisque referri possent, de quibus Zan-
chinus trac. de haeret. c. 41. & Repertorium in-
quisit. verbo, sententia, §. supra visum est. illam omni-
no recessere placuit, quam protulit concilium Con-
stantiense sessi. 8. contra Ioannem Vicleff, vnde
totus ordo procedendi contra haereticos defunctos
colligi potest. ea vero ita habet.

**Sententia damnationis doctrinae Ioannis
Vicleff, & articulorum qua-
draginta quinque.**

Fidem catholicam, sine qua (ut ait Apostolus) Heb. 11.
impossibile est placere Deo, a falsis eiusdem
fidei cultoribus, immo peruersis impugnatori-
bus, & per superbam curiositatem intendenti-
bus sapere quam oportet, mundi gloriam cupis-
sibus, oppugnatam sapienter, & contra illos per fi-
deles Ecclesia milites spirituales opposito scuto
fidei defensatam fuisse, sanctorum Patrum scri-
pturis atque gestis instrumur. Haec quippe bel-
lorum genera, in bellis carnalibus. Irae haereticorum po-
puli aduersus gētes idolatras praesignata fuerit.
In his itaque spiritualibus bellis sancta Ecclesia
catholica in fidei virtute superni luminis radijs
illustrata, Domino prouidente, & sanctorum pa-
trocinio opem ferente, semper immaculata, per-
manens, erroris tenebris velut hostibus profuga-
tis, gloriosissime triumphauit. Nostris vero tem-
poribus vetus ille, & inuidus hostis noua certami-
na (ut probati temporis huius, manifesti sūt)
succitauit, quorum dux, & princeps exitit quon-
dam Ioannes Vicleff, pseudo Christianus, qui
dam vineret, aduersus religionem Christianam, &
fidem catholicam pertinaciter asseruit, & dogma-
tizauit plures articulos, quorum X. V. huic pagi-
nae duximus inserendos. haecenus ibi.

Et mox concilium subdit nominatum, & expres-
se articulos hereticos, & erroneos eiusdem Ioannis
Vicleff, & condemnationem eorum, & ceterorum
tractatum, & librorum eiusdem: inde vero eū pro-
nuntiat hereticum, & memoriam eius condēnat, &
ossa ipsius exhumari mandat in haec verba.

E Insuper quia auctoritate sententiae, & decreti
Romani concilij, mandatoque Ecclesiae, & sedis
Apostolicae, datis dilationibus debitis processum
fuit super condemnatione dicti Ioannis Vicleff
& suae memoriae, edictis propositis, denūciationi-
busque, ad vocandum eos, qui eundem, siue eius me-
moriā defendere vellent, si qui penitus exister-
rēt. Nullus vero cōparuit, qui eundem, siue eius
memoriā defenderet. Examinatis insuper testi-
bus super impenitentia finali pertinaciaque dicti
Ioannis Vicleff, per commissarios deputatos p-
dominium Ioannem Papam, modernū, & hoc co-
cilium

Heb. 11.

Forma
concilij
Romani
sig. haeretic.

cessum, seruatisq; ieruandis, vt prout in tali ne-
gono postulat ordo iuris, de eius impunitia ac
finali pertinacia per euidentia signa testibus le-
gitimis comprobata, fuit legitime facta fides. Pro-
pterea instante procuratore fiscali, edictoq; p-
posito ad audiendum sententiam ad hanc diem, hęc
sancta Synodus declarat, diffinit, & sententiat,
eundem Joannem Vvicleff fuisse notorium here-
ticum, pertinacem ac in heresi decessisse, anathe-
matizando ipsum patrem, & suam memoriã con-
demnãdo, decernitq; & ordinat corpus & eius
ossa (si ab alijs fidelibus corporibus discerni pos-
sint) exhumari, & procul ab Ecclesia sepultura
factari, secundũ canonicas, legitimas sanctiones.
hęc ibi. *Quæ omnia mutatis mutandis, paucisque ad-
ditis & detractis, pro causa varietate, facile pote-
runt quibusuis defunctis damnandis accommodari.*
*Atque ex his omnibus copiose, nisi fallor, explicata
remanet quæcũq; in hac causa desiderari possunt.*

Quoniam vero contingere solet, vt cum he-
reticus quispia vel heresiarcha vel viuens vel mor-
tuus condemnatur, domus quoque eius seu turres, et
habituacula, in quibus ille hereticus aut heresi-
archa conuenticula, & congregationes perfidie ce-
lebrauerat, diruantur penitus, & solo aquaretur, ne tã-
tã impietatis vllum remaneat vestigium: propterea
hęc etiam formũ a sententia diuendarum domum,
quæ ab Elymerico ubiq; fuit omissa, suppleri debuit:
ea vero ita habet:

**Formula sententię, qua domus, in quibus
heretici reperti sunt, aut conuenticula
celebrantur, dirui iubentur.**

CVM fida testium relatione, aut facti
euidencia, vel propria cõfessione reo-
rũ nobis constiterit legitime, in tali domo
seu turri ipso domino sciente, & dissimulã-
te, aut non impediẽte, hereticos sua con-
uenticula legibus verita celebrasse, aut eol-
dem esse receptos, aut dãnata, & falsa dog-
mata prædicasse: idcirco vt locus ille, qui
fuit receptaculum, & latibulũ hereticorũ,
sit infordium putredinumque receptionẽ,
ob detestationẽ tãti criminis perpetuo de-
putatas, auctoritate, qua fungimur pronun-
tiamus, præcipimus, & iubemus, præfatam
domum funditus dirui, & solo equari, sine
speræ adificatiõis in futurum; pronuntiã
tes amplius, & declarãtes, omnes lapides,
rudera, & cõementa inde amota ad fiscum
nostrum pertinere. Ita fere Zachinus trac. de
heret. ca. 41. & Repertorium inquisitorum verbo
sententia. §. aliud genus sententię.

Hęc pœna diruendarum domuum in detestationẽ
huius criminis multis Ecclesię sanctionib. contin-
etur: nã in concilio Tolosano anno D. MCCXXIX.
contra hereticos celebrato, cap. 5. ita scriptum est:
Illam autem domum, in qua fuerit inuentus hæ-

Areticus diruedam decernimus, & locus ipse siue
fundus confiscetur. *Et paucis post annis in concilio
Biterrensi c. 35. idem est plenius cautum his ver-
bis: Domos etiam in quibus inuenti sunt vel fue-
rint heretici viui vel mortui, vestiti seu damnati
scientibus, & consentientibus dominis domorũ
existentibus legitime ætatis, dirui faciatis, & bo-
na omnium ibidem tunc habitantium confisca-
ri: nisi suam innocentiam, & iustam ignorantia
probare potuerunt manifeste. hæc ibi. Et nõ
multo post tempore Innocentius Quartus hoc ip-
sanciuit rescripto quodam incipiente: Ad extirpan-
da (cuius archetypus extat in inquisitione Bononiẽ
si) §. Domus, autem. in hæc verba: Domus autem
in qua repertus fuerit aliquis hereticus vel here-
tica sine vlla spe readificandi, funditus destrua-
tur, nisi dominus domus eos ibidem procuraue-
rit reperiri. Et si dominus illius domus alias
domos habuerit contiguas illi domui, omnes il-
la domus similiter destruantur. hęc ibi. Eandem
hanc pœnam confirmauit et declarauit idẽ Inno-
centius paucis post annis per Bullam incipientem, Cũ
in constitutionibus. quam inseruimus in sine hu-
ius operis, de quo plenius disserui alibi: interim vi-
deto Zachinum in trac. de heret. c. 39. vbi Cam-
pegius. & c. 50. Repertorium inquisitorum, verbo,
domus. & Simancas de cath. instit. tit. 36. num. 88.
& seq.*

Illud hic addiderim, solere quandoque aream di-
ruta domus sale conspergi ob sterilitatem, cum di-
rorum prolacione ac interpretacione verborum, vt
pulchre docet Bernardinus Miedes vir varia lectio-
ne li. 2. commentariorum de sale. num. 43. & alibi
in eodẽ opere, quod tamen si nullo iure (quod ego le-
gerim) cautũ sit, nihilominus laudabiliter iudicio no-
stro poterit in detestationem huius criminis vstipa-
ri. q. cum fieri decreuerint inquisitores, in sententia
appouendam curabunt; videlicet vt & domus di-
ruatur, & solum sale conspergatur.

D Postquam autem domus vel turris diruta est, et
solo equata, vt perpetuũ extet infamie ac iustæ pu-
nitionis monumentũ, in eadem area siue solo soli-
dus lapis vel marmorea columella quatuor aut qui-
que pedibus alta erigitur, incisis in ea maiusculis
quibusdam characterebus continentibus nomen do-
mini domus, destructionisque causam indicantibus
& tempus significantis, sub quo Romano Ponti-
fice, & sub quo Imperatore vel Rege imperate res
acta est. cuius rei nostris diebus celebre monumentũ
extat in Hispania in illustri oppido de Valladolid,
Vbi anno Domini MDLIX. Augustinus Cazala
tametsi conuersus & penitens velut dogmatista
traditus fuit curiæ seculari, & domus eius diruta;
in cuius nunc areæ, columella apposta cernitur, rem-
gestam, sicut prædiximus, indicans.

Quæstiones autem varias, quæ, dũ huiusmodi do-
mus dirui iubentur, incidere possunt, explicui copia
se in commentarijs concilij Biterrensis, c. 35. quos
(si Deus conceaserit) proxime edemus. interim vide
Albericum de Rosate trac. de statutis par. 3. quæst.
46. & seq.

area diruta
domus sale
conspergitur.

In area diru-
ta domus co-
lumbella erigi-
tur, tẽ gesta
indicans.

An Inquisitor possit procedere contra Blasphemos, Sortilegos, Nectromanticos, &c.

Vadagesima quarta quæstio est: Vtrū inquisitor possit procedere contra blasphemos, sortilegos, necromanticos, per annum excommunicatos, apostatas, schismaticos, neophytos ad priorem perfidiam reuerfos, Iudæos, & infideles ceteros, in terris Christianorum conuersantes, demones inuocantes, seu aliâ fidē catholicam peruersis dogmatibus corruptentes?

Respondemus, q̄ ad hoc responsum est in secunda parte in 41. q. & sequentibus, in qua de his sunt formatæ specialiter quæstiones: videatur ibi.

COMMENT. XCIII.

Cum auctor hoc loco non proponat materiã huius quæstioni ex proposito disputandam, cum multis eam explicauerit supra parte 2. quæsti. 41. & seq. ut ipsemet testatur, frustra hic repetetur, quæ copiose sunt à nobis illis locis declarata. vide Tabiensem in summa verbo, inquisitor. §. 28. vbi consentit cum Emerico.

QVÆSTIO XLV.

Cōtra quos generaliter ex officio suo possit inquisitor procedere.

Vadagesima quinta quæstio est: Inquisitor contra quos generaliter ex officio potest procedere, & teneatur?

Respondemus, quòd potest procedere cōtra de heresi suspectos, de heresi diffamatos, hæreticos, credentes, receptatores, defensores, fautores, ac officij impeditos, ac directe, vel indirecte retardatores.

Relat. supra pag. 104.

De hæreticis, credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus hæreticorum, habetur in c. Excommunicamus itaque. in §. credentes. de heret. Sed de omnibus his, ac etiã de diffamatis, & suspectis, habetur expressius in c. Vt officium. in principi. de heret. lib. 6. vbi dicitur sic: Vt officium inquisitionis cōtra hæreticos in Prouincia, in qua vobis idem officium est commissum, auctoritate Apostolica possitis efficacius adimplere, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vbique in præfata Prouincia simul, vel separatim, aut singulariter, (prout negotij utilitas suadebit) cōtra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, nec non cōtra infamatos de heresi, vel suspectos iuxta sanctiones canonicas, (hominū metu diuino timori postposito) procedatis.

Relat. supra pag. 129.

De impeditoribus officij, seu retardatoribus habetur in litteris Clemētis, & Urbani IIII. quæ

incipiūt. Præ cunctis, in §. ceterum. vbi dicitur sic: Ceterum, si forte (quod non credimus) aliqui cuiuscumque conditionis huic negotio vobis commissio se opponere, seu illud præsumpserint aliquatenus impedire, vt nō possit procedi libere in eodem: immo nisi requisiti illud fouerint, & iuxta officium, & posse suum singuli iuuerint studiose, contra eos tamquam hæreticorum fautores, & defensores, secundum sanctiones canonicas freti eidem auctoritate intrepide procedatis.

COMMENT. XCIII.

Omnes, cōtra quos procedere potest inquisitor, breuiter complexus est hic Emericus, quem Tabiēsis sequitur in summa verbo, inquisitor. §. 28. Ego verò vt vno verbo rem late patentem comprehendam, dico inquisitorē posse procedere in hac causa contra omnes, paucis quibusdam exceptis, qui ab eius iurisdictione iure eximuntur, quales sunt Episcopi, & officiales Papæ, & similes de quibus paulo antea dictum est. quamuis enim inquisitor nō sit iudex ordinarius, sed delegatus specialiter ad causam hereticam prauitatis tractandam, nihilominus tamē in Prouincia sibi decreta datus est contra vniuersitatem personarum in ea causa, ut optime Seminarius scripsit in c. ne aliqui. de heret. lib. 6. ergo contra illos omnes procedere poterit, qui excepti non reperiuntur. hanc tamen latetatem potestatem iudicij, & prudentia gubernare debet, vt alibi diximus.

DE MODO PROCEDENDI.

QVÆSTIO. LXVI.

An Inquisitores plures in eadem Prouincia delegati procedere possint vnus sine altero.

Vadagesima sexta quæstio est: Vtrum vnus inquisitor possit procedere sine alio Inquisitore, quando sunt duo in eadem Prouincia, & sunt communiter auctoritate Apostolica delegati?

Respondemus quòd sic, vt patet in c. Vt officium. in principi. de heret. lib. 6. vbi dicitur sic: Vt officium inquisitionis contra hæreticos in Prouincia, in qua vobis idem officium est commissum, auctoritate Apostolica possitis efficacius adimplere, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vbique in præfata Prouincia, simul, vel separatim, aut singulariter, (prout negotij utilitas suadebit) contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, nec non cōtra infamatos de heresi, vel suspectos, iuxta sanctiones canonicas (hominū metu diuino timori postposito) procedatis.

COMMENT. XCV.

Ex tota hac quæstione una cōclusio præcipue colligitur, videlicet, Inquisitores simul & separatim procedere possunt quorūcūq; cōtingit duos esse in eadem Prouincia consuetos. c. Vt officium. de heret. lib. 6. quo auctor utitur hic ad probandam suam sententiam.